CONTROVERSIA ILLVSTRIS,

hoc est,

RESPONSIO AD LIBELLVM A PATRIBVS SOCIETATIS IESV CONTRA RECTOREM & VNIVERSITATEM CRACOVIENSEM scriptum, & nomine Reprotestationis Ann. Sal. 1622. mense Iulio euulgatum, sparsumque.

NVNC BONO PVBLICO OMNIVM Academiarum, Germaniæ, Galliæ, Italiæ, Poloniæ, ex archetypo CRACOVIENSI *impressum.*

EDIMBVRGI,
ANNO clɔ. Iɔ. CXXV.

BIBLIOTHECA BODLEIANA

REPROTESTATIO
PP. SOCIETATIS IESV
CONTRA VNIVERSITATEM CRACOVIEN. AD PROTESTATIONEM

per eandem Vniuersitatem institutam, de vsurpatione studii, ac disputatione, à dictis Patribus facta.

Anno Domini 1622. die Iouis, 28. Iulii, Reuerendus Pater Valentinus Ruscouius, Procurator infrascriptus; præsentem Protestationem coram me nouam exhibuit, & requisiuit, vt eandem Magnifico & Admodum Reuerendo Patri, Rectori Vniuersitatis intimarem, & super his instrumentum conficerem, præsentibus Venerabilibus Dominis, Ioanne Prawicz Altaristæ Ecclesiæ Cathedralis Cracouiensis, & Hieronymo Gutkowsky Altaristæ Ecclesiæ Parochialis Beatæ Mariæ Virginis Cracouiæ testibus.

EGO VALENTINVS RVSCOVIVS *Procurator Prouinciæ Poloniæ Societatis Iesu, nomine Reuerendi Patris Georgii Tyßkiewicz Præpositi Prouincialis eiusdem Societati, & ipsius Societatis,*

tatis, coram vobis Domino Notario publico ac testibus hic præsentibus, ad perpetuam rei memoriam, & ad omnem bonum & necessarium effectum, omni meliori modo quo licet & opus est, salua integra charitate ac benevolentia sinceræ dilectionis erga Vniuersitatem Cracouiensem & omnes ac singulos eius Professores ac Studiosos, eique adhærentes, propono & dico. Quòd hoc Anno 1622. Mensis Iulii die 13. horis pomeridianis, dum more in Capitulis Prouincialibus seruari solito ab aliis Ordinibus Regularibus, & Monasteriis, in simili conuentu seu congregatione nostra Prouinciali, quam nostra Societas statutis temporibus, propter priuata sua negotia habere solet, disputatio Philosophica, ab vnò è Societate nostra religioso, intra domesticos parietes haberetur, & pacificè cum assistentia Illustrissimi ac reuerendissimi Domini Laodicensis Episcopi ac Suffraganei Crac. & Illustrissimi Domini Generalis Capitanei Crac. & variorum Dominorum Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis Crac. nec non aliorum nobilium, & plurimorum auditorum diuersi status, esset inchoata; quidam Domini Professores Vniuersitatis Cracouiensis, cum Notario publico à Magnifico & Admodum Reuerendo Domino Rectore dictæ Vniuersitatis (vti dicebant) venientes cum scripta Protestatione (vt postea agnitum) multis iniuriosa, & rebus non veris respersa, iurisdictionemque Vniuersitatis ad ea, ad quæ nullam habet, nec vnquam habuit, imprudenter & varie extendente, meritoq; tunc à Patribus Societatis Iesu non recepta, sed reiecta, Religiosi domicilii immunitatem, quietem, & pacem Ecclesiasticus

ſtitis Canonibus, Summorum Pontificum decretis & priuilegiis, Regia autoritate ſtabilitam violarunt ac perturbarunt inchoatam diſputationem, nulli iniurioſam, nemini præiudicantem, in iurium & priuilegiorum Vniuerſitatis Cracouienſis præiudicium non inſtitutam, Conſuetudini omnium Ordinum & Religioſorum vbique terrarum vſitatæ laudatæ & receptæ ſimilem, Sedis Apoſtolicæ iteratis etiam Priuilegiis fundatam, Illuſtriſſimi ac Reuerendiſſimi Domini Epiſcopi Cracouienſis loci Ordinarii, & dictæ Vniuerſitatis Cancellarii menti conformem, diſſipare conati ſunt, ſermone primum & ſcripto, porrecta licet non acceptata Proteſtatione, præferente manifeſtum ſedis Apoſtolicæ, eiusque Priuilegiorum, necnon autoritatis Regiæ contemptum, iniuriamq; Sancti domicilii, & Collegii S. Petri, à Sereniſſimo Rege ac Domino noſtro clementiſſimo Sigiſmundo III. Patribus Societatis in hac vrbe, in Sanctæ Eccleſiæ ac Reipublicæ bonum fundati & erecti, & offenſionem Nobiliſſimorum virorum præſentium, danteque magnum præſentibus ſcandalum & occaſionem ad ſeditiones & tumultus ſanguinarios. Et hoc non contenti ſupradicti Domini Academici per quendam Magiſtrum primum, deinde per Sapientem (vt vocant) Vniuerſitatis aliquoties voce elatæ, nomine ſupradicti Magnifici & admodum Reuerendi D. Rectoris iuſſerunt ſub pœna Excommunicationis (licet ſine vllo iure ac robore) auditores è loco diſputationis diſcedere, quanquam irrito conatu, & contemptum (iuſto Dei iudicio) variæ vſurpatæ ſeu prætenſæ eo in loco & actu autoritatis & iuriſdictionis adferente. De-

inde finita disputatione, in auditorium Nobilissima & frequentissima corona, quam locus sat amplus capere non potest, variorum præter alios suprà commemoratos, Vniuersitatis Magistrorum, Baccalaureorum, aliorumq; Studiosorum honorifica præsentia condecoratus; quidam ex alumnis seu Studiosis Academiæ ipsis benè noti, ad incrementum inchoati tumultus, multiplicis iniuriæ, sæpius Theses Philosophicas & Theologicas à portis dicti Collegii & Templi S. Petri, violentè ac tumultuariè iniurioseq; cum scandalo Hæreticorum & Catholicorum auulserunt, lacerarunt, combusserunt, domicilium S. Petri templo adiacens à Serenissimo Rege Patribus Societatis Iesu in eorum Collegium emptum ac donatū sæpè lapidibus nocturno tempore inuaserunt, fenestrasque aliquot iis è platea publica violentè & studio nocendi iactatis confregerūt. Postea Theses Theologicas ex Summa doctrina Theologica S. Thomæ Aquinatis excerptas ipsis valuis interiorib. Ecclesiæ Regiæ SS. Apostolis Petro & Paulo erectæ, affixas sæpè auulserunt, manibus primùm, deinde cum altiore loco essent appositæ, ferreo quodam instrumento, impetu facto abstraxerunt, idq; dum Sacrificium Missæ Domino offerretur, maxima populi frequentia, sacras nouorum SS. Canonizatorum, nuper cum publica in locum Cæremonia illatas colentis. Hoc non contenti alias Theses auulsarum loco fortius affixas, maiore vi ac impetu aggressi, luto ac sordibus conspersserunt, tanta violentia eas conati auellere, vt etiam in ea violentia lapidem è templi interioris pariete tumultuariè extruserint, alioqui valide adhærentem muro & bene impactum,

cum

cum magna Dei inprimis, Sacrificii Missæ, Sacri loci, Regiq; Serenissimi iniuria & contemptu, necnon cum manifesto scandalo & certissima occasione ad seditiones lethales cædesque per hos iniustos inuasores data. Postmodum die 17. Iulii dum in Ecclesia dicta SS. Petri & Pauli præsente Illustrissimo ac Reuerendissimo Domino Episcopo Laodicensi ac Suffraganeo Cracouiensi & Domino Generali Capitaneo Cracouiensi aliisque Dominis Canonicis Ecclesiæ Cathedralis Cracouiensis, plurimaque nobilitate, & aliorum omnium auditorum frequentissima præsentia inchoatæst & Theologica disputatio, eadem occasione Congregationis Prouincialis (quæ tunc finem accipiebat) & nullam aliam ob causam (vti etiam disertis verbis 8. Iulii longe ante primam disputationem significatum fuit, à Reuerendo Patre Rectore Collegii S. Petri per duos Professores à supradicto Magnifico & Admodum Reuerendo Patre Rectore Vniuersitatis ad eum missos) quidam DD. Professores Vniuersitatis aucto suorum numero, eo fere, quo 13. die, modo venerunt, turbantes noua Protestatione sua, & exclusione auditorũ ab ea disputatione per Sapientem Vniuersitatis proclamata, & violantes pacem & immunitatẽ loci Sacri, & disputationis quietem, cum Dei inprimis & loci Sacri, ac Rereniſsimi Regis iniuria, contemptu nobiliſsimorum auditorum, graui scandalo omnium, & magna occasione per eos data ad seditiones, & tumultus, & cædes, omnemq; pacis, quâ priuatæ quâ publicæ perturbationem. Quocirca de his omnibus & singulis coram vobis Domino Notario publico

& testi-

& testibus præsentibus protestor, & reprotestor nomine quo supra, omni meliore modo qui licet, & opus est, tanquam de multiplici iniuria illata Deo, loco sacro, Sedi Apostolicæ, Serenissimo Regi, PP. Societatis Iesu, aliisque temerarie, iniuste, sine vlla iusta occasione ab eis data, salvo Iure addendi, minuendi, corrigendi &c. & c. prout ius & stylus iudiciorum permittet &c. Salua inprimis syncera charitate ac beneuolentia PP. Societatis Iesu erga Vniuersitatem Cracouiensem omnesque eius Professores & adhærentes. Anno Domini 1622. die 28. Iulii.

VALENTINVS RVSCOVIVS
Procurator Prouincialis Poloniæ
Societatis Iesu manu propria.

RESPON-

RESPONSIO.

LEGI Scriptum Patrum Societatis IESV contra Vniuersitatem Crac. scriptum famosum, mordax, rancoris & amaritudinis plenum; legi, inquam, & miratus sum, talia à Societate proficisci, illâ, quę se in summo perfectionis positam iactat, quæ se magistram morum & reformatricem mundi profitetur. Quid faciemus nos cæteri, qui ab ea exempla vitæ expectamus, si talia nobis dantur? O charitas, quàm male habes, malo hoc ęvo, quàm inanis tui imago, non nisi oculos hominum fascinat, vbi vel maxima esse deberes, fucus tui & phaleræ inanes relictæ nobis, tu cum bonis maioribus nostris candida & simplex virtus in cœlum abiisti: pepulit te terris superbia, vanitas, contentio. Scilicet cum Patres totam Poloniam replessent suis Scholis, nullam se Scholam habere arbitrati sunt, nisi vetere Regia, & in hoc regno principe cuetsa, in specula huius vrbis manducum alicuius collegioli suis erigeret. Nec satis illis est tot sua habere, nisi alienum Collegium malis artibus occuparent. Charitati se studere inquiunt. An non magnum eius exercendæ theatrum est regnum hoc amplissimum, cùm charitati plerunq; aliquid minus sufficiat? Quod si ambitioni & vanæ gloriolæ, illi nec Cracouia nec quicquam sufficerit. Ad terminum ergo scholarum properant, & caput illis hic erigere conantur. An quia in suis iam defierunt, hîc incipere nec quicquam sperant? Caput Regni est Cracouia; Caput scholarum Iesuiticarum decet ibi esse. Si deceret Societatem quodcunque pulchrum & magnum alienum inuadere & inuolare; Deum ego & nomen

IESV tremendum testor, nullam causam nos huic cupidini Patrum præbuisse, atq; adeo eos aliam nullam habere, quam insolentiam ambitionis, quò cuatim ã, ille scit, qui & eiusmodi libidinem vindicabit. Iam quod ad Protestationem attinet, testis mihi veritas sit, an illi eadem necessitate adacti sint ad famosum calumniosum libellum contra Vniuersitatem vulgandum, qua Vniuersitas ad Protestationes, quæ scilicet defensionis causa sunt factæ, & vt Priuilegia Regia, beneficentiaque domus Iagellonianæ in Academiam conseruaretur. Patribus verò defensionem, iure naturali concessam, pro iniuria accipientibus, & contumelioſè differentibus, testor IESVM, charitatem illam, cui abscondita cordis patebunt in die nouissima, acerbiùs, contumelioſiùs, magisque falsè non potuisse ab eis exagitari homines ab Ecclesia rescissos, quàm nos corpus & sanguinem suum, ut iam fidem charitatis in persequendis sectarijs servandam, etiam in admonendis suis amiserint. Tempus hoc scilicet illis visum eiusmodi concertationibus & scandalis oportunum, dum ira Dei in vitia nostra exardescit & sæuit: dum cum bello, fame, & peste pugnamus; mordeamur consumemurque adinuicem, quotquot à flagellis Dei supersumus. Non ita parentes nostri illi boni, & candidi, qui alter alteri conciliari, noxas dimittere, & orationibus placãdo furori diuino incumbere consueuerant. Dum verò Academia eiusmodi contentionibus & scandalis nullam occasionem dedisse, coram Deo & Angelis eius testatur, videant Patres, ne ibi extremam confusionem ferant, pro gloriola huiusmodi, quam aucupantur.

Vt verò rem, ut est, benevolo lectori, aperiam: malum hoc odij Societatis in nos effusum est, tum, quòd rogati ab eis, pompæ Canonizationis S. Ignatii non interfuerimus: tùm quod clãdestinis machinationibus eorum, de inchoando studio Cracouiæ, publicè, palàm & candidè obuiam ierimus. Non interfuimus pompæ (inquam) D. Ignatij rogati ab eis, cùm postmodum solennitati B. Teresiæ magna frequentia adfuissemus. Hoc

Patri-

Patribus dolet; sed eadem opera omnes ciuitatis huius Religiosos Ordines, omnem clerum insectentur, qui rogati itidem, vel nulli, vel rari, ad ornamentum illius triumphi confluxerunt. Qua causa, quo animo, id alij fecerint, non disputo: Academicis pro ratione voluntas satis esse potuit, vbi nulla fuit agendi necessitas. Sancti vestri ornandi erant, inquietis? Ab hac verò officiositate communi omnium consensu & exemplo excusari poteramus. Sed quid si illa Religio noua, res nouas contra Academiam excitabat? Si in illa pompa hamus erat, quem nos in perniciem Scholæ Crac. voraremus? si sub illo pallio pietatis latebat præsens periculum & pernicies? Nimium imprudentes fuissemus, si attibus vestris jam probè exploratis concessissemus. Dominus illius domus, quam incolitis, anni sunt plus minus quinquaginta, cum non posset obtinere à vicina domo Academica, ut sibi parietem officientem illius lumini erigere liceret, ad artem conversus præfectos vicinæ domus inuitat ad epulum, tractat, retinet, ac dum illi immorantur indulgentes genio, conuocatis vndequaque fabris cæmentariis, parietem quàtum opus fuerat profert, atteque id, quod iure non poterat, obtinet. Successistis Vos in locum & stratagema, occupatisq; vestræ pompæ solennitatibus Academicis, necrei suæ aduigilantibus, parietem nouæ scholæ contra veterem proferre cogitabatis. Sed vt lector melius intelligat, quæ controuersia inter nos & Patres hucusque fuerit, quæ mater talem filiam, qualis est vel Protestatio Iesuitica, genuerit, paucis interim attingo.

Elapsis annis, Patres omnibus modis in id incumbebant, capitaque regni eò inducebant, vt sibi studium Vniuersale Cracouiæ, atque adeo Academiam, quæ esset in regno princeps, excitare liceret. Multis illi tationibus & modis id obtinere conati sunt, & antequam obtinerent, summa cum fiducia sæpius per totam Poloniam vulgarunt, iam se Collegium Cracouiæ habere, iam eò iuuentutem confluere, Professores tales & tales docendo ibi designatos. Mouit hæc insolentia Academi-

eos, vt conatibus eorum palàm obuiam irent: multa hanc in rem ab illis acta, multùm negotium hoc agitatum apud Illustrissimos Regni huius Senatus principes, Seremissimumque & Clementissimum Dominum nostrum, oratum ab eis, & supplicatum, ne ouis hæc Regni huius vnica, Collegium Cracouiense occideretur, & hominibus opulentis, tot Collegiis florentibus in populum apponeretur; Implorati Diui Manes Proauorum suæ Sacræ Maiestatis, in primis verò D. Iagellonis, qui post multa ornamenta & prærogatiuas Scholæ huic concessas, dira execratione posteros suos obligauit, ne suam hanc filiam violare & attingere auderent. Fortè eius execrationis, per Patres contemptæ & violatæ, diris totum Regnum affici, cum publicis & priuatis calamitatibus sese explicare non potest, ab eo tempore, à quo Iesuitæ suffodere non cessant religiosa Musarum templa à D. Iagellone fundata. Esse in cœlis locum iustitiæ, esse pietati, eamq; Academiam implorare in terra, pro salute sua & incolumitate, contra libidinem & petulantiam alienam, cui quantumuis plurimum des nunquam satis est, nisi alienum accipiat. Plures se doctos genuisse vnico Collegio triginta, quã Patres quinquaginta annis, triginta Collegiis; Fidem se appellare illius sæculi verè literati, quod Patres in Poloniam venientes hîc inuenerunt, & à quo meliores sui Ordinis animas, in Academia certè institutas, commodarunt. Suos fœtus esse Hosios, Cromeros, Orichouios, Socolouios, Patricios, contra quos vel vnum his similem à Patribus postulare. Non inuitam se dedisse Societati Herbestos, Grodzicios, Scargas, Laternas, & cæteros, quorum similes hoc æuo degeneres Patrum scholæ nunquam proferent. Scilicet se literas vt immensas tractare, non limitibus, cancellis inclusas vulgò venditare; Vitam duntaxat scientiis dari debere Academicum est: porrò tres, quatuorue annis illas disci, Societatis; Vtque hoc Patrum, nec perennare posse, & propius excidio literario esse; ita illud Academicum vetus studium, concentionem fouere, ingenia excitare, in summumque apicem litera-

rem

terorium efferre. Multum interesse inter id sapientiæ, quod populare dicimus, mulierculis gratum, & illud solidum, excelsum, paucis & magnis notum, veræque gloriæ vicinum. At florent duntaxat Patres? Vtinam non efflorescant: Principia omnium rerum sunt ad speciem, sed ex maturitate & soliditate earum vsum æstimari prudentibus. Periculum esse Academiæ factum, & expertam ducentis amplius annis virtutem, temerè cum nouitate Patrum commutandam. Testari totum hoc Regnum Academiam, an per ducentos annos rem alicuius expetierit? an rapuerit? an fraudi alicui & nocumento sciens fuerit? an non suum potiùs amittere & omittere, quàm alienum inuadere, illi potius fuerit? Orasse se Patres, vt sua fælicitate contenti, paupertie Academica abstinerent, exorare nihil potuisse; clàm, palàm, cominùs, eminùs se peti, quietemque literariam, qua nihil carius, ab hominibus inquietis turbari. Prudentiores & æquiores sibi fuisse maiores illos Patrum; nunc filios pro eis natos homines turbidos, ignorantes, melius an deterius Societas habebit, si Scholam Cracouiæ erigat, modum cupidini imponere nolle. Ne multis rem agam, Serenissimus Princeps, maiorque Senatus Poloni, legatis Academicis respondere: nunquam se in animo habere, vt vetus Schola à Regibus Poloniæ fundata, detrimentum aliquod patiatur, neque licere Societati Scholam contra Scholam Cracouiæ, altare contra altare, vt vocant, erigere. Hinc iam Patres duo conari obliquè: Alterum, vt sibi docere liceret Cracouiæ sui Ordinis iuuentutem, quo modo Ordines cæteri religiosi docent. Alterum, pollicebantur se datoros operam, vt Academicis Professoribus iungantur, in vnumque corpus coeant, vnamque literariam prouinciam efficiant. Vtrumque horum portò in exitium scholæ Crac. cudebatur. Nam illud quidem certum erat, Societatem nihil commune cum aliis religionibus in docendo habere; cæteros omnes religiosos suorum causâ profiteri, illos extraneorum; hancque naturam & sacramentum suæ religioni esse, & hinc, qualiscunque docendi ri-

mula aperta fuerit, minimè quieturam, sed torrentis instar eruptúram, emissariis suis potissimùm nihil iam agentibus, instantibus, magisue sibi obnoxios sollicitantibus, quàm vt occupata Scholis suis Polonia, vrbem Regiam deleta veteri Academia inuadant, iurisque sui faciant. In Galliam recepta Societas, sub duris conditionibus, quantum illis arctata est, tantum posthabito earum nexu, quiduis in præiudicium Scholæ Parisiensis tentauit, & artibus suis perfecit. Illud verò de vnione cum Academia, multò periculosius erat, si attractis in partem Iesuitarum aliquibus Academicis, communis rei cura & concordia dissolueretur, & res ipsa periret. Qua in parte immanè quantum laboratum à Patribus, submissi homines callidi, simplicitatem fingere docti, artibus mille instructi, qui animos eorum Professorum tentarent, quos artibus suis magis capi posse arbitrati sunt: Nec discrimen habitum, cuius notæ, cuius famæ ij essent, dum Academici dicerentur, & à partibus Iesuitarum starent. Sed meliores probè videbant, nunquam ritè coalitura studia & animos Patrum cum suis, quicquid dicerent, promitterent; Unionem eos agere, non aliâ, quàm rei suæ augendæ causa: Alii capiti illos subesse, nec obedientiam sacramento deuinctam valere excutere: vt vni capiti, & Academiæ Rectori pareant, vnamque functionem faciant. Institutum vtriusque toto cœlo distare: Academiæ omnia aperta, candida, simplicia; illis clausa, cauta, tecta; à Iesuitis omnia agi, tractari, quasique omnium negotiorum in vita eos mercaturam agere: Academicos vni rei deuinctos. Principum aulas & publica quæque ab illis; ab Academicis secretum peti & amari. In ipsa Professione literaria, alio fine, alio modo iuuentutem institui in Scholis Patrum: alio in Academicis. Ignem aquæ potiùs iungendum & Apulis lupis capreas, quàm filios liberæ cum filiis seruæ, terrorique debere esse nobis aliarum Academiarum vestigia, quæ potentiæ Iesuiticæ iunctæ societatem illam leoninam expertæ, posteros monent exemplo suo, ne quid

simile

simile faciant. Videbant ex his ritè Patres vnionem non successuram, videbant autoritatem publicam eorum votis parum respondere, videbant se Academiam à fronte aggredi non posse; à latere ergo petunt, spargunt passim se studium Philosophicum, Theologicum, certo modo à pompa D. Ignatii inchoare velle. Secretum verò inter illos erat, collegij omnium artium eâdem operâ fundamenta & auspicia facere, vbi ea de re antea solennis consultatio à Patribus Prouinciæ haberetur. Pro possessione verò, vt vocant, Collegij & studij capienda, disputationem celebrem Theologicam & Philosophicam exhibendam, colore vel conuentus, vel celebritatis Diuorum ornandæ; Academicos ad hæc dormituros, partem eorum conciliandam, partem metu vel amore dissimulaturam communem periculum: Magnam occasionem esse aggrediundæ Academiæ, pallium publicæ lætitiæ, & prætextum Religionis; nil auspicatius Societati posse euenire, quàm si solennitatem Sancti sui Principis, cum auspiciis principis collegii in Regno iungat; alterum alteri præsidio fore, oppugnatores vel metu coërcendos, vel si hiscant, passim impietatis arcessendos. Hæc ita à Patribus destinata; exitum non secundum habuêre; nam pompa Beati Ignatii, cuius Maiestate sua consilia tegebant, non eum applausum, non frequentiam, non studia populi habuit, quæ sperabant: à clero, & ab omnibus Ordinibus Religiosis Ciuitatis deserta, vt soli Patres, ijque perturbati eam efficerent. Iam quoad Academiam; inuitati fuêre Academici ad illam solennitatem, qui cum didicissent, præter communia Patrum cogitata, eos pro vnione cum Academia habituros, & passim vulgaturos, si vel semel in vnam pompam cum Academicis coirent; se in vnum corpus coiuisse: iam Academiam velle Societatem ornare, & vicissim se ab ea ornari postulare, iam docendi illis facultatem denegare non valere, quibus ornamentum pompæ dedit; confluxisse frequentes, applausisse, & vt dicam id quod res est, funeri & exequiis veteris

Acade-

Academiæ nescientes & dementatos interfuisse. Parabatur conuiuium conciliandis animis; fiebant cætera, quæ ad speciem vulgo monstrarent, Iesuitas & Academicos iam vnum esse. Hęc & alia vbi Academiæ proceres perspexêre, sensêre; quãtò magis Patres ambiebant concursum suum, tantò magis illi temperandum sibi à frequentatione Pompæ & Triumphi illius duxerunt. Pro insanis quippe fecissent, si solennitatem ornassent; cui tanquam escæ hamus inerat rei Academicæ perdendæ: cum potissimùm magna pars vrbis, solo odio conatuum Iesuiticorum & iniquitatis Patrum, in Academiam subterfugeret, & sese subtraheret à Triumphis illis. Sed enim vos perrexistis destinata exequi, disputationem celebrem, alteram Philosophicam, alteram Theologicam publicatis; ad eas ornandas quoscunque potestis, accersitis. Ad Rectorem Vniuersitatis delata, habitóque concilio, decisum est, Protestationem contra disputationes vestras faciendam, ne illis scilicet ius Academicum quoquomodo conuelleretur, Scholaque vetus detrimentum aliquod acciperet. Summa Protestationis erat: Iam pridem vos contra Scholam hanc res nouas moliri, contradictum vobis esse, & repugnatum, intercessisse autoritatem magnorum virorum, vt ne quid contra eam tentaretis. Vos nihilominus, nescitur quo instinctu, disputationes Publicas, quæ iuris Academici sunt, audere facere, conatus veteres resumere, Collegium contra Collegium Regium excitare conati. Quæ si ita sint, testari se autoritatem Regiam, & Summi Pontificis, ad eosque Academiam prouocare. Hæc ita conscripta per honoratos Professores, intimata vobis, non diffiteor, perturbatis conscientiâ malè cogitatorum; & eo, quòd conatus vestri in publicum producti essent, negotiumque patefactum, quod vos sine negotio perfecturos arbitrabamini. Intimata Protestatione, Religiosi quotquot ibi erant, & iuuentutis magna pars, vbi vidit disceptationem illam esse, non tam de Capitibus Philosophiæ, quam Societatis & Academiæ, confestim eam deseruit, solique ij remansêre

sêre, qui vel ex Scholis vestris ad Pompam confluxerant, vel impediti scabellorum concatenatione, egredi non potuerant. Vos insuper odio habiti, mussitatumque contra artes vestras, qui nihil ageretis, quod non in fraudem & detrimentum aliorum esset. Successit solennitas Canonizationis B. Theresiæ à Patribus Discalceatis celebrata; Deus bone, quo concursu, qua congratulatione, qua frequentia omnium Ordinum ciuitatis? Vniuersus clerus, omnes Religiones, quæcunq; Cracouiæ Collegia sua habent, nihil non exprompserunt, quo charitatem in Religiosos Patres Discalceatos, & deuotionem in Sanctam testarentur. Non pauper, non diues, non ciues, non aduena omisit quicquam, quo publicam lætitiam profiteretur demonstraretque. Inter cæteros, Academia permultùm pompam illam honestauit, cum iuuentus magno numero ad funalia gestanda sponte confluueret, cum Professores quotquot erant, in venerabilem coronam conuenientes, maiestate Academica deuotionem religiosam exornarent, solaque Academia plus splendoris festo illi adferet, quàm quid vsquam Societati fuit, qui sua solennitate confusi, sine ordine & numero decenti, similiorem tumultui, quàm triumpho pompam egerint. Fremere ad hæc Patres, indignari, posthabitos se & contemptos, religionem nouam studia Ciuitatis in se traxisse, eorumque documentum ibi præstitum, vbi maximè nolebant, exemplo ad hoc magno Academiam fuisse. Scilicet palàm facere Scholam Cracouiensem, se nihil commune cum Societate habere velle, dissensionem apertam & inimicitias profiteri, succumbendum sibi esse in cogitatione Vnionis & concordiæ illius in tantũ quæsitæ cum Academia, si ea cum quouis potius iugum ducere, quàm cum Societate societatem vllam habere velit: Odio sui & contemptu negatam D. Ignatio processionem Academicam, concessam D. Theresiæ, idque tum temporis factum, cum potissimi & principes Societatis Cracouiæ essent, vt non iam cum Iesuitis Cracouiensibus tantùm, sed cum totius Regni inimicitiæ ab Academi-

eis agi videantur. Vtinam aliud theatrum probro illi, quod tulit Societas, datum fuisset, quàm vrbs Regia, in qua (cùm in cæteris ciuitatibus Poloniæ regiè Triumphus Beati ignatii actus sit) abiectè, fordidè & perturbatè à Societate triumphatum. Ex his disputatio publica iterum constituitur in æde D. Petri, cui solæ mulierculæ Cracouienses adfuerunt, & satellitium nescitur vnde petitum; dicebatur contra Academicos accersitum. De his somniatum & sparsum, quasi ad impediendam disputationem eâ frequentiâ conuenire deberent, qua adornandum diem festum B. Theresiæ conuenerant. Iterata Protestatio pacificè & sine vllo turbarum vestigio; dictum Patribus, oratumque abeis per charitatem Christianam, per salutem Regum Fundatorum Vniuersitatis, ne quid contra veterem Scholam mouerent. Perfecta nihilominus disputatio, confusis magis eo autoribus technarum (quòd viderent suas calumnias de tumultu, modestiâ Academicâ detectas esse) quàm Protestatione. Quid actum sit postmodum à Patribus, palàm non est nisi id, quod ex Protestatione ipsorum discimus, partu montium natum ridiculum murem, machinationesque fauore hominum distitutas & desertas, à Deo ipso metu pestis ingruentis dissipatas anno hoc, qui similes præcedenti terroribus bellicis disturbauit. Dij nos tuentur, Diis pietas nostra, & Musa cordi est, nec dubitamus, beatam illam mentem Iagellonis, cum Beato nostro Cantio pro Collegio à se fundato, ornato, quod tot animas Ecclesiæ Christi peperit, fæliciter ad tribunal magnæ iustitiæ postulare & interpellare. Quid verò vos Patres? ne in vanum coijsse, & concursum magnorum Planetarum Cracouiæ habuisse videremini, cum non valeretis perficere id, quod esset vestrum, officere voluistis alieno, & commodum vestrum incommodo alterius pensastis. Conficitis igitur Protestationem detestandis contumeliis plenam, ad illam symbola ex illo consilio malignantium quisque vestrûm pro virili confert; in odium magnorum ac perniciem, si

quis

quis vobis credat, rem Academicam inducere cogitatis, sicq; perdere innocentes. De hac ego Protestatione, famoso & contumelioso libello, coram illa cœlesti & tertena iustitia sto, ostendoque vos odio Academiæ excœcatos, non tantùm professionem religionis vestræ, sed & Christianam exuisse, virulentiamque talem monstrasse, qualis in terra vix reperiri possit. Eius rei ego vos conuincam & reos efficiam; & ne ludere videar, caloreque aliquid dicere, ad quinquaginta intra calumnias, figmenta, contumelias, vanitates in vna charta Protestationis vestræ (adeò illa diues malæ mercis est) vobis indicabo. Vtinam eo vos meliores & quietiores; Academia verò vestrorum conatuum & machinarum securior efficiatur.

Anno Domini 1622. die Iouis 28. Iulii, Reuerend. Pater Valentinus Ruscouius Procurator infrascriptus præsentem Protestationem coram me exhibuit, & requisiuit, vt eandem Magnifico Domino Rectori Vniuersitatis intimarem, &c.

Protestationem hanc esse, prorsus falsum est; Contumeliam, calumniam, famosum libellum, agnoscet quicunque leget. Protestatio quippe, Patres, scitis qualis esse debet, & Procurator eam vestro nomine faciens, non debet ignorare, quid rei, quid iuris in se Protestatio continet, ne si quippiam aliud scribatis, vulgetis loco Protestationis, ad talionem vel palinodiam teneamini; quorum alterum vobis non innoxium, alterum non sine probro. Defendendi itaque & conseruandi iuris sui causa permissa est Protestatio, potissimùm patienti iniuriam, idque calculo vel tabularum forensium; vestro verò iudicio offendendi iuris alieni, calumniandi, fingendi instrumentum Protestatio erit. Et vellemus equidem aliud quidpiam Academicum aggressi fuissetis, quàm famam, honorem admoliremini, quàm criminis accusassetis, tumultus, violationis ędificij Regij, contemptus suæ Maiestatis. Sed vobis nimiùm malis id

maximè placuit, quo maxime confici posse Academiam arbitrabamini; nempe illi, ad quos has chartas quoquo versus per Poloniam spargetis, statim habebunt fidem Societati, Academicosque condemnabunt, violatores pacis publicæ, inuasores ædium sacrarum, religionis diuinæ & humanæ contemptores. Credent vobis, inquam, hæc ita esse, quæ vos protestando neq; explicare potestis, neque veritatem ita occultare, quin sese singulis quibusque verbis prodat. O execrandum animum vestrum; vix Hæreticus ea faciat, vt figmentis, somniis suis nomen Protestationis præfigat. Ego equidem hucusque credebam, si quid diceretis album, album esse: si quid peccatum, peccatum esse; Nunc contrarium sentio, cum famosum libellum Protestationis nomine, contumeliam manifestariam defensionis titulo inscribitis. Reducere vobis in mentem debebatis, calumniatorem, nisi id, quod asserit, deduxerit, in terra ea pœna, qua plectendus erat calumniatus; in cœlo æterna confusione affici; In vos verò nomen cadere calumniatoris æterni, qui nomen IESV æternum præfertis, etiam cogitatu durum. Patres malos, ait Dominus, filiis suis non dare pro pane lapidem, pro pisce scorpionem; quales iam eritis Vos Patres, qui pro communi Protestationis & querelæ pane, quo vtimur in hac lacrymarum valle, lapidem nobis innocentiibus, & pro pisce scorpionem objicitis? Vellem discseretis ab Academia, (nec pudere deberet) qua ratione Protestationes à vobis scribendæ sint; videte illam Academicam, reuoluite. Quid ibi falsi? Ipse veritatem semper agnouistis. Quid iniurioſi? Nunquam offensi estis verbis Protestationis, sed defensione. Quid contumelioſi, calumnioſi? adeò nihil, vt hac ipsa Protestatione, quum meracissimam virulentiam vndiquaque conquisitam in Academiam effundatis, nihil tamen dicere possitis de calumnia & contumelia vobis illata. Comparemus obsecro vtramq; ex vestigijs Protestationis, legat quisque, animum, modestiam, prudentiam; vel quouis iniquissimo iudice obtinebimus: multa vos ab Academicis,

demicis discere, multa verè virtutis & modestiæ exempla capere posse & debere. Quòd si in capitali causa ita officium vestrum deseruistis; si ita susque deque vos habuit cupido, & transuersos rapuit vniuersos in vnumque concilium congregatos; quid in leuioribus facietis? quid à singulis vestrûm expectandum est? Defendendi ergo iuris sui causa Academia Protestationem fecit contra vos, pro iure sacro Regio antiquo, ab annis plus ducentis possesso; Vos quid? Protestatione vestra ita defensionem illam accipitis, vt quæ iure naturali omnibus concessa est, vestro arbitratu hominibus innocentissimis, quos opprimere vultis, eripiatur; ad hancq; rem accersitis figmenta, calumnias. eaque Protestationem, si Diis placet, vocatis. Eadem ego operâ lachrymas Crocodili verè lachrymas dixerim, nisi ea causa lachrymetur, vt aliquid deuoret.

2. *Ad perpetuam rei memoriam. &c.*

Naturale calumniæ est, non durare; Vos non solùm calumniari, sed perpetuam memoriam calumniæ extare vultis. Fiet illa æterna non dubito; nullaque ætas obliuioni tradet, vos malis modis Academiam nulla sua culpa aggressos, contumeliis diffamare conatos fuisse. Malum Pontificem olim sacræ literæ aiunt prophetasse; ie ego, Ruscoui, illum ferè auguror, cum dicis, perpetuam memoriam fore. Ad omnes ætates vestræ improbitatis æternum monumentum hæc Protestatio erit; Societatem Synodo facta falsas crimiationes venenataque commenta in vnum contulisse, Vniuersitatisque collo necquicquam imponere conatam fuisse. Nec vlla marmorea pyramis tantum probri adferet ad posteritatem vestro Ordini, quantum hoc literarium monumentum, quod vobis ipsi technis & machinationibus vestris constituxistis.

3. *Ad omnem bonum effectum.*

Etiamne bonum effectum, monstrum hoc Protestationis producere posse speraßem? Non potest malum seminium, bonum fructum dare. Vobis ille fortè bonus, quem cupitis, innocentem

calumnioſo ore deglubere, rem veſtram augere detrimento alieno. Scilicet inſueuiſtis ſic vexandis hominibus Hæreticis: Licebat. At vbi ij deſunt vobis, ſubtractaque nocendi materia, ad quid, turbando Academiam Catholiciſſimam, cuius pietas toti Orbi perſpecta, fides SEreniſſimis Regibus probata, innocentia toti Regno commendata, bonum effectum ſperatis? Eundem obſeſſores viarum, eundem, qui harpagant aliena, exoptent. At fruſtra benè ſperat, qui malè agit. Veneno hoc morbum inter Academiam & Societatem gliſcentem ſanari poſſe, ignem oleo hoc extingui, rancore & rabie tanta charitatem reſtitui poſſe (cuius reſtitutio veſtri officii erat) figmentis & commentis contumelioſiſſimis pernicioſisque aliquid vos boni obtinere poſſe arbitramini? Intellectus bonus, & iuſtitia facientibus eam; qui verò ponit laqueum pedibus innocentis, incidet in ipſum; Conuertetur dolor mali in caput ipſius, & in verticem eius iniquitas illius deſcendet. Eſt Dei, eſt iuſtitiæ manus in terris, quæ eum effectum, in quem cudiſtis Proteſtationem veſtram, in ſinum veſtrum rejiceret: facientes malum conſilium inuoluet illud, nec agnoſcetis, vnde adveniat vobis.

4. *Ad neceſſarium effectum.*

Ineuitabilis neceſſitas defendendi ſui compulit Societatem ad proteſtandum, an licido maledicendi ad contumeliam? Vos ipſi iudicare. Neceſſitas illa hîc eſt, quam dicunt Scholæ, effectum cauſæ ſuæ vinculo quodam naturę inſeparabali deuinctum eſſe. Cantus auem, rugitus leonem, mugitus bouem, hinnitus equũ, & ſingula animantia ſua vox prodit; ſic Proteſtationis ſtylus, immodeſtia, fingendi libertas, ruditatem, petulantiam, impudentiam autoris ſui demonſtrat. Quòd ſi ne hoc ſufficit, Patres mei; neceſſarium illum effectum arbitrabor, qui in receſſu fati eſt, qui in manu eius, qui præeſt, ponitque leges neceſſitati. Hunc verò effectum non Monarchiæ, non regna, non quiduis in terris excelſum, non ſchola noſtra, non veſtra Collegia euitabunt. Sed id duntaxat agere debemus, ne malè agendo, melio-

res

res opprimendo, contumeliam pauperi faciendo, & abutendo bonis à Deo concessis, superbiam, certissimam interitus indicem, colendo, necessitati illi magnæ fores aperiamus. Fiat de nobis, quodcunque magnus ille necessitatis arbiter voluerit. Quantuli enim homunciones nos Academici sumus? non tanti certè, qui huic Regno pro dignitate commodemus, non potentiam, non magna & supra nos quærimus, ambimus, prædicamus, re nostra tantilla contenti; Et cum omnia fecerimus, quæ nostro officio incumbunt, ignaui & inutiles serui sumus. Quamuis autem tales, pro thesauro innocentiam ducimus, scilicet nec nos nostrum officium deseruisse, nec alienum inuasisse. Qua de re coram hoc amplissimo Regno fronte aperta protestamur, expectamusq; magnum illum necessitatis effectum, securi conscientiæ præsidio, quocunque nobis ille eueniat.

5. *Omni meliori modo quo licet & opus est.*

Formula hæc vsitata est. Sed vobis inusitato more procedentibus eo modo aptari potest, quo prætexta viro, quo toga puero. Ad quid enim, dum non eo modo facitis, quo vulgùs solet, modis dicendi vtimini vulgaribus? vt pallium nempe vulgare factis minimè popularibus prætendatis. Criminatione cõficere Scholam Cracouiensem animus erat pessimâ; ad quid hoc, *Omni meliori modo*? Reponite, Calumniamur, omni deteriori modo. Non latebat vos, id quod tentatis, omni iure vetitum, prohibitum & illicitum esse; Frustra ergo ponitis, *modo quo licet*. Expungite hoc, & restituite, modo quo non licet, necessitate nulla, sed animo conuitiandi. Expressa, bella, illa vestra Protestatio, ad quid adjecistis, Opus illâ fuisse? quinimo dicere debebatis, si boni essetis; inanem, futilem, & superuacaneam illam extitisse: Id nempe quod faciendum erat dicitis, non quod fecistis. Inferam ego ex hoc vestro *Omni meliori modo quo licet & opus est*, hunc modum, quo protestati estis, omnium deterrimum, illicitum, & minimè necessarium fuisse. An verò cum vos aliquid asseritis, totum eius, quod dicitis, contrarium accipiendum est?

6. Salua & integra charitate ſinceræ dilectionis erga Vniuerſitatem Cracouienſem. &c.

Ioab ille libris Regum, cum vellet interimere Amaſam, blandè eum in ipſa cæde & ſanguine affatus ſcribitur: Salue mi frater, inquit: Interim eum gladio tranſuerberat. Idem mihi facere videmini Patres. Quàm dolet Academiæ illud *Sinceræ dilectionis* parum ſincerè & per deridiculum adiectum; illam quippe charitatem ſaluam vultis, quam tanto furore aggredimini & extirpare conamini? Eadem operâ ſaluum dicas, cui toxicum propines; cuius cordi ferrum infigas. Noſtri pol ſæculi mores egregiè poſſidetis, vt cui perquam ægre facere cupiatis, ei blanda verba detis. Securitatem nempe præfari oportebat titulo charitatis, vt faciliùs noxam inopinantibus inferretis. Molliti ſunt ſermones veſtri ſuper oleum, inquit Pſaltes. Quid ſuauius charitate, beneuolentia, ſincera dilectione? Facies Angeli hæc eſt, facies hominis. Perge vlteriùs, Charitatem in mortem mutatam videbis, & ipſi ſunt iacula, facies Leonis & Draconis; molliti ſunt ſermones ſuper oleum. Quid enim tranquillius oleo? Sed exſpecta tantillum, videbis mare acerrimum, impetuoſum, in quo naufragium faceret Schola innocens, niſi caveat. Euge ergò, expectamus à vobis argumenta charitatis, & dabimus econtrà, vt videat mundus, uter transfugium fecerit à Virtute, à cuius vexillo diſcedere nefas; vter noſtrûm hypocrita dici mereatur; vter corde duplici, linguâ perforatâ? Iuriſconſulti eum, qui contumeliam dixit, licet præfationem honoris præmittat, à crimine injuriarum minimè excuſant; plus enim id attendunt, quod agitur, quàm quod dicitur, nec proteſtatio facto contraria quenquam iuuat. Quid fiet coram illo magno tribunali? an hæc labia charitatis in præſidium vobis, an in perditionem erunt?

7. Quòd hoc anno 1622. Menſis Iulii die 13. horis pomeridianis. &c.

Pertexis hiſtoriam diſputationis Philoſophicæ à vobis habitæ, &

tæ, & Proteſtationis, quam contra illam Academici fecerunt. Hic trutinemus, quàm verè, quàm candidè, quàm non vanè illius negocii Hiſtoriographum agas. Primùm itaque ais: More in Capitulis prouincialibus ſeruari ſolito ab aliis Ordinibus regularibus & Monaſteriis, in ſimili conuentu ſeu congregatione noſtra Prouinciali, quam noſtra Societas ſtatis temporibus habere ſolet, diſputatio Philoſophica inſtituta.

Hîc ſto. Morè ergò aliorum religioſorum inſtituta? quin imò, ne ſatis impudens eſſes, bone Proteſtator, Monaſteriorum? Etiamne vos Monachi, & cùm nocere libet, cucullam induitis, eremum crepatis? Sed enim more aliorum Religioſorum. Miror quid vobis commune cum cæteris Religioſis hac in parte, quaque ratione audeatis ad mores aliorum confugere, cùm toto cœlo religio veſtra hic ab illis diſſideat; hocq; inprimis in votis habeatis, vt non ſicuti cœteri ſitis. Sed quæ ad me non ſpectant, omitto. Religioſi illi duntaxat in Capitulis diſputare ſolent, qui ſtudia Generalia habent: quibus ea non ſunt, neque diſputatur. Quorſum enim diſputatio ſine ſtudio? quis propugnabit? quis oppugnabit? quæ cauſa, quis euentus diſputandi? Diſputatio ergò reliquis Religioſis argumentum ſtudii, apud vos Collegii & Scholæ eſſet. Nam ipſe probè ſcitis, nec ire inficias poteſtis, nulla vobis ſtudia Religioni propria eſſe, quæ non publica, quæ non communia ſint. Si ergò diſputatio illa argumentum ſtudii fuit, certè Scholæ, certè Collegij talis, quale vos conſuêſtis habere. Quâ ergò fide ſic obliquè rem alienam inuadere, iura Collegii vſurpare audetis? & dum autoritate publicâ iureque aperto Sanctitatem Academicam afficere non poteſtis, hîc cuniculis eam aggredi viſum eſt. Bellum argumentum; Diſputant cæteri; nobis ergò licet. Diſputant, ſed nullâ injuria, nullo periculo noſtro, nullâ ſuſpicione erigendæ Academiæ nouæ contra veterem. Diſputant: gratulamur, ornamus, & ornamur ab iis viciſſim. Veſtras verò Diſputationes, tanquam non eâ fide, quâ decet Religioſos, inſtitutas, tentatas, fugimus, execramur, eique

contradicimus. Subit animum magni Senatoris facetu dictum de his conatibus Vestris, dum eos exemplo cæterorum Religiosorum tegitis contra Vniuersitatem? Lupum quondam, inquiebat ille, cornicula dorso ouis insidente vellenteque lanam conspectâ, prudentiorem vobis secum dixisse: O si ego facerem idem, quàm totâ vicinià in me conclamaretur, conuocaretur? Prudentiorem vobis, inquam, qui dùm vultis facere id, quod auis innoxia, cum detrimento alieno; debebatis scire, rem sine contradictione, sine pugna minimè futuram. Religiosi verò illi, quos allegatis hac in re, quàm vobis applausêre, quàm agnouêre vestras disputationes esse suarum similes? Omnes inuitastis, quotquot sunt Cracouiæ; nemo illorum venit, nedum vt disputaret; sed ne aspiceret quidem nouitatem conatus vestri. Adeò offendebat integros viros spectaculi illius deformitas & perplexitas: Patres Franciscani soli ignari, quid rerum ageretis, primæ Disputationi adfuêre, ijque cùm blandimentis vestrorum illecti disputare promisissent, vbi advertunt hac re caput Academiæ peti, discedere conati sunt, testantes se nolle vobis connivere ita agentibus, vixque Vestrorum summis supplicationibus detenti, ne actus desereretur, remanserunt. Posteriori Theologicæ, quam vos longè celebriorem & splendidiorem apparabatis, dicite quis Religiosorum huius Ciuitatis interfuit, etiam tanquam spectator? Interfuisse autem poterat nonnemo, cùm circiter mille numerentur in ambitu Ciuitatis, omnesque non tantùm inuitati à vobis, sed obnixè rogati essent. Scit Christus, quia non mentior, & nollem tot dicere, nisi tu adigeres. Sed quorsum ego hæc refuto? Quorsum tu argutaris similitudine aliorum Religiosorum, quæ vobis, quæ nobis, quæ toti orbi comperta est dissimilima? Nisi fortè eam ad hoc adducas, vt omnes videant, Te, Ruscoui, mala fide cum tuis, cum Academia agere? Quorsum, inquam, ad Religiosos recurris, si eadem protestatione profiteris, vos Collegium Cracouiæ habere?

Non

Non audebas scilicet dicere, disputasse vos iure Collegii & Vestro, quia nullum habetis: ad aliorum ergò exemplum recurris, & dicis, id vos feciſſe, quod nunquam cogitastis facere reipsâ, nisi vt fucum nobis faceretis, & à metu conatuum vestrorum securos, vt facilius opprimeretis. Illud vos rogo. quot anni sunt vt Cracoviæ agitis? quot Conuentus, Synodos ibi celebrastis? certè plurimas. Quî factum ergò illis Disputationibus ornamentum à vobis nunquam adhibitum? Nunc primùm scilicet, postquam quadraginta annis Cracouiæ sedem plus-minus habetis, didicistis vos Disputationes instituere, idq; instar aliorum Religiosorum facere debere. Sed enim Conuentus vester apud Sanctum Petrum minimè celebrabatur, & negare non potestis ad Sanctam Barbarã eum factum: vt quid itaque disputationes ad Sanctam Barbaram non feciſtis? vt quid eas transtuliſtis à loco Conuentus vestri, si ad ornamentum Conuentus instituta erant?

8. *Disputatio intra domesticos parietes habita. &c.*

Non pudet vos hæc ita venditare? Si ornandi Conuentus causâ habita, non debuit intra domesticos parietes haberi. Dicite, quod res est, & quod scitis? Priuatim quidem habitam eam casu quodam & necessitate, vestro autem cogitatu publicè debuisse fieri vtramque, tam Philosophicam, quàm Theologicam in Basilica D. Petri. Sed cùm de Philosophica aliter vidistis dispositum Constitutionibus Synodalibus Illustrissimi Dn. Episcopi Cracouiensis, cùm, inquam, serò videritis Constitutiones contra conatus vestros facere; vt cauti estis, metuentes ne vnâ disputatione & Academiam & Illustriss. Episcopum offenderetis, demùm eam in priuatum locum transtuliſtis. Verum esse quod dico, testatur inscriptio thesium vestratum: lege obsecro, inuenies puto: Disputabuntur in Basilica D. Petri Societatis Cracouiæ. Iam, & dic priuatim celebratam

cùm omnes probè sciamus te id dicere, quod vobis perquàm ægrè fuit, qui difficile hoc consilium mutastis, quiq; nihil magis in animo voluebatis, quàm vt magis quàm publica concertatio illa fieret.

9. *Pòst, pacificè (ais) habitam.*

Egregia sanè veritas seipsam prodit. Pacificè, inquis, habitam ad discrimen posterioris, ad quam vos per summam vesaniam Satellitium vocastis, imò conduxistis; cùm vertiginosi aliqui vestrûm spargerent, Academicos vi impedituros Disputationem, ridentibus vestram Disputationem, vestrasque nugas Haidonibus accitis, hominibus minimè vafris. Cùm enim iuberentur intrare Ecclesiam, iocabantur se contra muscas & cyniphes, vt eos ab excalefactorum Patrum capitibus abigerent, vocari. Pacificè ergò celebrata Philosophica? laudo. Ad Theologicam vocatum Satellitium, minimè laudo; in contumeliam quippe hoc Academiæ faciebatis, vt si vobis defensione tali aduersus eam opus esset: In contumeliam dico: sed cùm totus Orbis viderit improbitatem vestram hac in parte, quicquid contumeliæ nobis inferre conati estis, totum id in sinum vestrum redundabit.

10. *In præsentia Variorum Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis Cracouiensis. &c.*

Puerilis vanitas & nimium balbutiens. Varios Canonicos: Cathedrales ais. Quid hoc verbi est amábo? Omnes sunt eiusdem ordinis: Tibi videntur varii colore, ætate, studiis. Sed enim varios dixisti, vt qui multos non auderes planè dicere, sed multitudinem vt varietate circumloquereris. Varii ergò illi fuêre quatuor vel quinque, varii profectò studiis: nam aliqui eorum vestrarum partium, vt opinor duo, iique non ex animo vestri, sed spei suæ causâ; alii duo tresve diuersa à vobis sentientes, Spectaculi & nouitatis gratiá conuenêre.

11. *Qui-*

11. *Quidam Professores venere cum Protestatione scripta. &c.*

Adeò furis, Ruscoui, vt etiam homines tibi probè notos honestè appellare dedigneris. Quidam verò illi totâ vrbe sunt noti pro bonis viris, integris & doctis, & vicini tui quidem; isti, inquam, tales ad quosdam Iesuitas, quos non nouimus, nec vidimus vnquam, inuadentes iura Academiæ, alienamque professionem sibi vsurpantes.

12. *Cum scripta protestatione venêre. &c.*

Ex his iam pingitis, ô boni Patres, non satis benè, nec iis coloribus, quibus prædita fuit Protestatio nostra. Quemadmodum qui pupillam flaua bile infectam habent, iis omnia flaua videntur; qui atrâ bile, iis omnia nigra; ita vobis atrâ bile in Vniuersitatem correptis, quicquid ab ea proficiscitur, atrum videtur. Tuæ Protestationis, ita me DEVS amet, isti colores sunt ipsissimi, nec eam vel Apelles melius pinxerit, quàm iniuriosam, multis non veris respersam, ius vestrum in alienam pernitiem extendentem. Vt verò singula exequar,

13. *Iniuriosa vobis videtur protestatio nostra.*

Non verum est. Ad hoc ita esse tu agnosces Ruscoui, cum tuis, si modò fastum & tumorem domas, qui te ita loqui compellit. Defensionis quippe causâ Protestatio illa intimata vobis. Quod si iam ille, qui iure suo vtitur, protestando, nemini facit iniuriã; multò minus faciet, qui defendit id quod suum est, nec moderamen inculpatæ tutelæ excedit. Maiorem ego malitiam & superbiam cogitare non possum hac vestrâ, qui cùm alios inuaditis, premitis, eripitisque aliena; si læsus defensionis suæ iure vtatur, irascimini proque iniuria accipitis, quod nemo tyrannorum fecit vnquã, ut ne læso conqueri liceat, id vultis. Iura Scholæ vobis vsurpatis, Patres; nos ad hæc quid? dicemus nullam iniuriam nobis fieri. Mille concatenatas calumnias contra nos nectitis; neq; hîc aliqua iniuria est? Falsos rumores per Poloniam

Spargitis; ne hîc quidem mutire debemus? Ad famoſos libellos veſtros, ad proteſtationes infames tacere debemus, ne ſi quid dicamus, id pro iniuria accipiatis vos, quibus omnia quoquo modo agendi à DEO & hominibus libertas data eſt; nobis ad ſolam iniuriam ferendam patiendumque quodcunque mali inferre libuerit, natis. Quis malùm iniquè iniuriæ rationes & partes inter nos diſpertitus eſt? quis credet bonam matrem omnium noſtrûm Naturam omnia nobis iura ſua ſubtraxiſſe? inter quæ primum eſt defenſionis, muſcis etiam & culicibus conceſſum: Vobis verò ea tribuiſſe, quæ nulli vnquam hominum ordini nedùm tributa, ſed ne ſomniata quidem. Pudorem veſtrum appello, & demùm peto, vt diſcatis, naturale eſſe iniuriam facienti iniuriam reddere, calumniam calumniâ, contumeliam contumeliâ, verberibus verbera penſari.

14. *Rebus non veris reſperſa.*

Fateor, Proteſtationem reſperſam rebus non veris, hoc eſt, à vobis confictis, falſis quippe eam reſpergitis, dum iniurioſam, falſam & ius alienum inuadentem dicitis. Vellem copiam illius toti Orbi fieri, ut eam cum hac veſtra conferat, eadem operâ modeſtiam, candorem, innocentiam Academicam cum veſtris artibus collatam omnes viderent, agnoſcerent, vt in Scripto illo, ſic in animis Profeſſorum eſſe nihil maculæ, præter id quod à vobis inſpergitur. Illas verò res non veras quare non exprompſiſtis, Patres? Feciſſetis profectò: nam qui ex omnib. falſis veſtram conflaſtis, veſtraq; commenta publicaſtis, nõ dubitaſſetis, ſi quid falſi in Academica eſſet, potius propalare. Qua in re magis & prudentiæ, & conſcientiæ, & fidei veſtræ ſatisfeciſſetis, ſi aliena non verè dicta indicaretis, quàm veſtra manifeſtò non vera & commentitia in publicum efferretis. Gratulor a. mihi, vos veritatem appellaſſe; gaudeo in theatro veritatis vobiſcum verſari; vtinam & vos non dubitetis in illud prodire, & periculum cauſæ cum Academia facere: Prouocamus vos, certi, non aliud quàm confuſionem & opprobrium relaturos.

15. *Tan-*

15. *Tandem ais; Proteſtationem illam iuriſdictionem Vniuerſitatis ad varia, ad quæ eam nunquam habet, eam extendere. &c.*

Miror ego maiorem in modum, in Scripto à Synodo Patrum confecto, pleraque eiuſmodi reperiri inſulſa, imperita & rudia. Siccine flos ille Collegiorum Societatis eſt doctus? huncne illa vanitas & iactatio eruditionis euadit? En hìc vnum, quod aitis, Iuriſdictionẽ ſuam Vniuerſitatem extendere. Neſcitis, quid verbi ſit Iuriſdictio, quantumq; a iure differat. Ius enim ſuum debebatis dicere Vniuerſitatem extendere, non iuriſdictionem. Vbi enim tribunal erectum? vbi ius dictum? vbi vocatæ partes? vbi ſententia ab Vniuerſitate prolata? vel quid ſimile factum, quod iuriſdictionem redoleret? Puerum aliquẽ è vicinia accerſere debebatis; docuiſſet vos, proteſtationem, querelam, appellationẽ non à ius dicente fieri, ſed à ius petente, neq; hæc iuriſdictionem ſuã extendere, ſed alienam reſpicere. Eadẽ eruditio apparet per vniuerſum corpus proteſtationes veſtræ, nec plus illius fuit in priori illa reproteſtatione, quâ ad Scriptum Academicum ante annum reſpondiſtis, puerili, nugis nugaciſſimis referta, faſtus tamen ditiſſima, quam Academici eadem operâ falſitatis & ignorantiæ condemnarunt & contempſerunt, reſpondere dedignati, vt vobis relinquerent apud vos opinionem eruditionis, quam nuſpiam aliàs haberetis.

16. *Meritò Proteſtationem à Patribus tùm non receptam, imò reiectam teſtaris.*

Rideo prudentiam & rerum peritiam veſtrã: nihil refert, reciperetiſne Proteſtationẽ, an non, dũmodo vobis intimata fuiſſet: vnde imperitiæ illud argumentũ haud leue, dũ vos excuſatis quaſi à noxa, quia proteſtationẽ non recepiſtis. Vtar ego ignorãtiâ veſtrâ: aſſero, immeritò vos nõ recepiſſe. Cùm n. proteſtatio noſtra Sanctiſſimi Domini noſtri, Sereniſſ. Regis, Illuſtriſſ. Epiſcopi nomen appellaret contineretq;; in contemptũ ſummamq; iniuriam horũ feciſtis, cum prouocationẽ ad illos non recepiſtis

quin potius abieciſtis, ludibrio habuiſtis nomina, quibus hic in terris apud nos nihil maius. Ita vos diceretis & vrgeretis impudenter dicta; qui ex longè leuioribus occaſionibus nos accuſatis contemptûs regii. Sed nos nolumus eſſe ſimiles veſtri, improbi & calumniatores. Concedimus itaque, meritò vos reieciſſe ſcriptum noſtrum, immeritò planè Iuſtitiam. Qua in parte ſi quid Maieſtatem Regiam offendiſtis, ſi quid Pontificiam, abſq; eo vt vos in inuidiam adducamus, probè nouerunt ii, quibus dedit Deus honorem in terris, quo pacto illum tueri, & defendere debent.

17. *Religioſi domicilii immunitatem, quietem, & pacem Eccleſiaſticis Canonibus, Summorum Pontificum decretis ac Priuilegiis, Regia autoritate ſtabilitam, violatam, perturbatam.*

Intimatione Proteſtationis grauiſſimè & vix non cum lachrymis conquereris: vbi nihil non addidiſtis, quo ignorantiam & malignitatem veſtram non exprimeretis. Vnde enim didiciſti, immunitatem loci Sacri ſic violari? Ego pol dum omnes Canones, Summiſtas, de immunitate Eccleſiaſtica ſcribentes, euoluerem, nuſpiam vidi intimatione Proteſtationis, Appellationis ad Rom. Pon. locum Sacrum Religioſumue violari; eadem operâ, quouismotu, quouis verbulo contra vos, loci Sacri violarentur, atque adeo nullus inuiolatus toto terrarum Orbe eſſet, vt querelarum contra vos plena omnia. Sed agite ô boni & docti Patres, vbi illum Canonem legiſtis: Si quis ſiniſtro oculo Ieſuitam aſpexit, excommunicatus eſto: Si quis proteſtatus fuerit contra locum quemcunque Patrum, tanquam violator immunitatis Eccleſiaſticæ pœnas dato? Hos verò Canones ita vobis veros & receptos eſſe credo, vt illud; Neminem ſaluum eſſe poſſe, qui minùs Societati fauet; mulierculis per gynecæa, plebeculæ per compita, pueris per Scholas à vobis decantatum. Qui cœlum verbo clauditis, Seraſque eius ſoluitis, Nos à peccatiis

catis omnibus. Soluite iussu quæsumus. Eiusdem fatinæ erat in pompa vestra, cum Emblematis pictis proferretis Orbem Polonum cum ipsis Aquilis, & circumstantes Iesuitas illum sustinentes: Quæ tabella prudentibus risum & indignationem mouit. Hoc verò lepidius, & ad summam petulantiam impiamque audaciam propius; B. Ignatium pingebant populoque monstrabant, qui totum terrarum Orbem teneret, atque igne ex corde suo orto inflammaret & irradiaret, ex Symbolo Scripturæ: Veni ignem mittere. Scitis nugatorum omnium audaciſſimi, quid sit ille ignis? nempe Paracletus. Scitis, cui proprium sit illum mittere? Nemo ignorat sensum Doctorum hac in parte, & interprete vix opus est, vbi Christus veritas summa tanquam ius suum hoc dicit esse, ignem mittere. Quærite ex Beato vestro, an sibi hoc vsurpare velit? Indignaretur profectò, se adulatione adeò improbâ, & plebem imperitam errore peti. Pietatem prætendetis, scio; Laudo ego omnibus in rebus pietatem, inordinatam tamen, confusam laudare non possum, quia pietas non est. Quis autem iam alicui Sancto simile adfinxit? Hic gladium habet, hic fustem, serram ille; Saluatori Orbis in manus datur, quem igne cœlesti regat, inflammet, & nisi à se regi patiatur æterno comburat. Vobis verò non aliud visum conuenientius Sancto vestro Symbolum, quàm quod Christi esset? non eius profectò, sed vestro ambitu. Eodem profectò studio Christo Saluatori nostro Orbem terrarum, quo Academiæ prærogatiuas, eripitis. Sed satin hoc fuit mulcis eiusmodi? quieuere hîc illorum somnia? Eundem Beatum Ignatium Principi Apostolorum æquarunt, pro dimidiaque parte functionis Pontificiæ, & iuris primatus Dominum voluerunt. Magni meriti fuit apud Deum D. Ignatius; Scio, illud nescio, an Principi Apostolorum æqualis; & suspicarer æqualem esse, metuerem tamen comparationem, quæ omnis odiosa, metuerem id quod Christus Petro dedit præ Apostolis, iudicio meo præ illis alicui dare, & cum Petro communefacere. Vos verò id bello schema-

te populo Cracouiæ exhibuistis, cum induxistis Deum Patrem iam non soli Petro, sed vna cum Ignatio & ex æquo commendantem & vrbem Romam, & terrarum Orbem. Christus quidem soli Petro commendauerat; Vos indignè eius sententiam tuliſtis, prouocaſtis ad Patrem, & hic, ne Filium & vestrum Ordinem offenderet, Petro quidem non abstulit prærogatiuam, sed eam cum Ignatio communem fecit. Agnoscitis vestras nugas, sub quibus immanis fastus & exitio suo proximus latet? Primatus itaque tuus, Petre, iam non tuus est in solidum, iam non tanti fiet: Partem enim eius Ignatius habet; & quo fidei vinculo adstringimur ad credendum te Principem Ecclesiæ, eodem Ignatium, & suos posteros. Multa alia hîc omitto à vobis ridiculè & impudenter excogitata, magnoq; cum probro ad vulgus propalata, quæ eo minùs negare potestis, quia non verbis, sed picturis, inscriptionibus, Emblematis constabant, vt res tantò magis populi animis infigeretur. Quid mirum itaque, si Romanæ Sedis hæredes ex semisse, & ex Diuûm concilio nunc primùm venientes, Canonum condendorum de noua immunitate, quæ Appellatione violaretur, facultatem habeatis? Secundi rerum successus, & fortuna nimiùm blandiens, in elationem animi & petulantiam intolerandam, ex qua hæc somnia proueniunt, vos redegit ignorantes, quàm ea cautè & reuerenter vti debeatis. Si ergo violata immunitas domicilii religiosi Protestatione; quid cum hanc vestram Rectori Collegii Academici intimaretis? Non putaſtis in quoquam vos immunitatem offendisse? nihil priuilegii Academia præ vobis à Sede Apostolica, nihil à Sereniſſimis Regibus, nihil à Sacris Canonibus habet? Vos omnia cum pulusculo etiam abstuliſtis. Tædet me vestræ impudentiæ, quam demonstrare nihil opus, indicare & numerare sufficit. Quid ibi loci religiosi habetis, cuius immunitas violaretur? nescimus. Collegium destinaſtis ad S. Petrum; Scio habebitis, si habebitis, nunc verò non habetis quicquam. Ecclesia non consecrata gaudet immunitate, locus illi adiacens an gaudeat, non

plane

planè memini. Neque Ecclesiam ergo, neque locum illum ita vestrum esse non potestis dicere, vt non liceat Serenissimo Regi illum alteri cuipiam, qui magis prodesse possit Ecclesiæ & Reipublicæ, tribuere: Vobis potissimùm duos Nobiles in Vrbe occupantibus, tertium non in alium vsum quærentibus, quam vt Academiam ibi nouam, nec duraturam, in cuersionem veteris, & hinc æternam maculam Serenissimæ Domus Iagellonianæ extruatis & excitetis. Qui ergo vobis locus religiosus, qui non vester? eadem operâ hospitia Clericorum religiosa & immunia dicentur, & multò magis illo vestro, in quem quis non admissus; pauci dies sunt, annon pueruli insolentes, omnis generis opifices, & in aurificum magno numero, maior pars Hæreticorum, qui malleorũ tinnitibus omnem plateam infestam, maximè vicina Professorum Musea faciebant. Parcere nobis debebatis, si nesciebamus locũ illum religiosum esse die 13. Iulii, contra quẽ tota Ciuitas & nos ipsi cõquerebamur paulo antè, quòd omnis generis hominum neq; rei, neq; fidei, neq; virtutis certè plenus esset.

Iam quanta illa, & quàm digna nota, quæ subdis, numeremus.

18. *Immunitatem Sacris Canonibus fundatam, Summorum Pontificum decretis, Regia autoritate stabilitam,* & alia.

Nempe nouam immunitatem loci, nec prorsus sacri, neq; profani, contra quem tamen nefas protestari. Nugas ego maiores maiori malignitate neminem vnquam nugari audiui. Hic iam similia ruunt impetu quodam, & ardore fingendi, vt ferme fieri assolet iis, qui verecundiæ fines semel transgressi sunt, eos gnauiter oportere esse impudentes. Extergite frontem, si eam habetis, Patres, & recensete id, quod scripsistis.

19. *Inchoatam disputationem nulli iniuriosam, nemini præiudicantem, in iurium & priuilegiorum Vniuersitatis præiudicium non institutam, &c.*

Gauderem si cum rectis & candidis mihi res esset; Sed vos ipsi & aliàs semper, & hac ipsa Protestatione annon contrarium nicitis? annon sentitis diuersum? Nempe in iniuriam Academiæ non institutæ, quæ in Collegio, vt tu asseris, nouo, in Facultate principe habita? Lege id quod scripsisti post aliquot verba, *Domicilii & Collegii S. Petri.* Inferius autem (ex illa ipsa scola hederâ pendentem, qua iuuentus conuocaretur, cum abstractam indignaris) ais; *à portis dictis Collegii theses anullas.* Quinimo paulo pòst, eidem Scholæ Rectorem tribuis Reuerendum. Vt iam vel hinc te improbè fingere, vel in Protestatione falsum dicere aliquoties oporteat. Habetis Collegium, habetis disputationem, quid vobis reliqui ad Academiam habendam? Concursum iuuentutis facere conamini, quamuis irrito nixu, quod vobis cor odio sauciat. Rectorem Scholę nescio quem vobis finxistis, quid vultis vltrius? non iniurioſa nobis disputatio? non iniurioſum Collegium? non iniurioſus Rector? aufertis Collegium, Disputationum iura vsurpatis, iuuentutem abstrahitis, scholam contra scholam manifestè erigitis, disputationes contra disputationem, iuuẽtutem contra iuuentutem; Nos tamen adeo bardos & fungos arbitramini, vt non sentiamus, quid nobiscum agatur? Et si protestemur iniuriam factam nobis, accusamur tanquam capitalis facinoris. Nempe non debemus sentire, quantum interſit totam Academiam nos habere, an eius angulum, qualem nobis Patribus dare libueris? Neque capiemus, dum Priuilegiorum nostrorum maior pars & potior nobis eripietur? dum in Ciuitate Regia succeſſores nobis in prærogatiuis Academiæ dabuntur? Cumque cum nouis Academicis non ad otium literarium, sed ad pugnas vitam ducemus? relictâque veteri simplicitate & virtute, artibus nouis contra eos nos fingere, formare & amare debebimus? En quomodo disputatio vestra in præiudicium Academiæ instituta non est? illud quod asseris, eam *consuetudini* aliorũ *Religioſorum conformem*, refutatione iterata non habet opus. Pudorem tamen appello tuum, Ruscoui,

quòd

quòd geminare pro vero audeas non ſolùm rem falſam, ſed quæ etiam veſtram malam fidem arguit & ad amuſſim repræſentat. Vulgatum eſt, omnem ſimilitudinem claudicare; hæc verò ſimilitudo veſtri ad alios Ordines, tùm primùm nata, cùm nocere vultis, in vtrumque pedem clauda eſt; & dum vos illi canabinos pedes ſubditis, nihil agitis, quàm riſum popularem & fabulam. Vulpecula Æſopi, cum videret mulieres gallinam edentes, pari ſimilitudine vſa, aſſerebat ſibi idem licere; pari ſimilitudine, inquam. Vt enim cibus perinde gallina mulieribus, ac vulpeculæ; ita vobis eodem modo eſt diſputatio, ac Religioſis cæteris, eadē materia, idem modus; ſed ius, ſed intentio, candor, innocentia, cœlo, terra & mari differens.

21. *Diſputationem in Priuilegiis Sedis Apoſtolicæ fundatam, & menti Illuſtriſſimi Domini Epiſcopi Cracouienſis Academiæ Cancellarii conformem.*

Prorſus blatis quod ediſſerere & probare nunquam poteris. Diſputationem illam veſtram apud Sanctum Petrum habitam Summus Pontifex ſuis priuilegiis comprobauit, & quidem ſingularibus: vt quid ea non exhibuiſtis? cur non publicaſtis? Appellaſſemus ab eis, vſi fuiſſemus remediis iuris. Sed quid ego tecum, qui nugatorum omnium princeps meritò clues? an ius diſputandi, docendi, erigendæ Scholæ dedit vobis Pontifex? Hoc verò noſtrum ius, nobis non vocatis, quod ab omnibus aliis Pontificibus habemus, minimi fecit, qui in prima parte iuſtitiæ reponit, Ius ſuum nemini tollere? Et quantumuis vos vel Acheronta moueatis, nunquam euincatis, vt Sedes, quæ Sanctitati & Iuſtitiæ in terris eſt princeps, rem prærogatiuam, ius alienum, ſiue cauſa alia, quàm vt vobis gratum faciat, auferat.

Illuſtriſſimi Epiſcopi menti conformem ais.

Quid hoc verbi eſt, te obſecro? Inſpexiſtis intus & in corde, quid mentis illuſtriſſimo eſſet? Vos ſcitis, quid Iuppiter Iunoni in aurem dixit. Vos ſcrutamini corda Pontificum, Principum,

Episcoporum, & gnati quod cuique menti sit, in publicum profertis secreta, contrà quàm omnes sciant. Quæ verò illa mens illustrissimi Episcopi? procul dubio officii, dignitatis, iustitiæ, & honoris sui & Academici tenax & amans; nec aliam vnquam Schola hæc experta est in se, quàm propensam & sinceram. Nec nos fugit, quantum vos in illa mente mutanda adlaboraſtis, & quantum ille pro iustitia & veritate fortem & virum se exhibuit; memor institutionis in hac Schola habitæ, memor Collegiorum vestrorum plena esse omnia ad fastidium & importunitatem, eaque Luna mutabiliora momento augeri & decrescere. Academiam Cracouiensem Regiam, magnam, sui semper similem, vnicum Diœcesis suæ atque adeo totius Regni ornamentum & gemmulam esse. Quid vos itaque malùm nugamini? mentem illam in abdito aliud sentire de nobis, & vobis, quàm quod monstret foris? Qui geminam pupillam oculi habent, eis omnia videntur duplicia; Vobis gemino corde hominibus, duplici mente & animo, tam Romanus Pontifex, quàm Illustrissimus Episcopus videtur. Sed parcite, potiùs vos falsum dicere, quàm rem ita esse, vti dicitis, credimus.

Sequitur virulentia ipsissima. Vidi ego Emblematis vestris depictum Cacodæmonem à Patribus circumdatum, ore flammas hiantem, & Patres cum eo nescio quid contentionis habentes. Iam mihi venit in mentem, succubuisse eos in certamine, & spiritu eius, qui à principio mundi fuit Calumniator, afflator, afflatos, ista vomere.

22. *Protestationem Academicam præsetulisse contemptum Apostolicæ Sedis & Regiæ, &c.*

Illi illi mihi videmini falsi testes, qui contra Christum quondam stetêre, & cum templo maledixisse, & Cæsari tributa dare vetuisse asseruêre; Vos verò impudentiores, qui manifestum cõtemptum manifestè falsò & impiè comminiscimini. Sub qua arbore vidistis, Patres & Seniores Israël, Susannam hanc Academiam Crac. rem habuisse cum contemptu Pontificis, cum con-

temptu S. R. Maie. atq; fœdo se adulterio maculasse? aliàs, ecce Angelus Domini stat, qui vos secet per dimidium. Eia verò expromite vel vllum verbum ex illa protestatione, quod vel obliquè hunc contẽptum præseferat? si non habetis, quo nos cõuincatis, vt quid rem tam atrocem comminiscimini? Scio equidem Regnum hoc amplissimum moris Academici satis gnarum, non requirere à nobis defensionem, sufficereq; illi, si dicamus, Patres falsa contra innocentem Academiam comminisci. Sed tamen adeo à contemptus illius suspicione abfuit protestando, vt non tantùm Regem & Pontificem, sed ipsos Iesuitas pessimè de se meritos, honorificè nominarit. Lege Ruscoui Protestationem; si intelligis id quod legis, reperies eam conditionatam fuisse: *Si & in quantũ præiudicium inferret Academiæ vestræ disputatio, protestamur.* Quid hîc læsi estis, nisi lædere cogitabatis? quorsum indignatio tanta, furor & ardor criminandi, si offendere nolebatis disputatione? ablata conditione, euanescebat protestatio. Sed conscientia vestra tenere non potuit secretum, conditionẽ illam ipsam oppugnatis, euertitis, tueminiq; iniuriam, cuius auertendæ causâ à nobis protestati sumus, & iam huc S. nomen Pontificis accersitis: vt si ille cupiditatem vestram tueri, insolentiam promouere cogitet, & se contemptum statim existimet si quis vos perperam agentes accuset. Contemptus est Pontifex? Fateor, sed à vobis, qui venerandam eius Maiestatẽ, ad tegendam vestram insolentiã adducitis. De Academiæ submissione securus est; plus enim ducenti anni testantur, eam ne latum quidem vnguem à diuina illa & suspicienda Romanæ Sedis Maiestate discessisse, testantur literæ & diplomata Summorum Pontificum, testatur res ipsa. Cum enim in hoc Septentrione aliæ Academiæ desciuissent à fide & obedientia Ecclesiæ Romanæ, hîc ne suspicio quidem mali comperta, quin potiùs tenacissimè & feruidissimè, non solùm seipsam, sed totum hoc Regnum, quoad fieri potuit, in obsequio Romanæ Sedis continuit. Non est opus vt hæc repetam, siquidem res ipsa conuincit falsi protestatores nostros.

Legite

Legite sub finem protestationem Academicam, & excutite temetum, quo laboratis: *In & contra disputationes huiusmodi protestor. &c. & appello ad Sanctissimum Dominum nostrum Gregorium, diuina prouidentia &c. Sedemq; eius Apostolicam, submittens me protectioni eiusdem. &c.* Quid iam ad hæc? idem vobis contemptus quod submissio, quod appellatio? annon vos potiùs contemptores illius Sedis, qui eruditissimè asseritis, hac ratione quoties appellatur Romanus Pontifex, toties cum contemptu & contumelia affici? Quem volebatis alium appellassemus? nisi fortè id agatis, vt ne contra facta vestra prouocare & appellare ad quenquam liceat. De contemptu Sacræ Regię Maiestatis non habeo quod dicam; res enim est ob oculos totius huius Regni, & Sacra sua Regia Maiestas pro diuina sua prudentia probè nouit, quo animo id à vobis scribatur. Non contemptum cogitatis scilicet, sed rem vestram. Et cuiusmodi nos homines sumus, qui contemnere audeamus nomen Regium? cuius potentiæ, ambitionis, cuius factionis? Testis nobis Deus, testis tota Polonia, testes beatæ illæ animæ Sereniſſimorum suæ Maiestatis Maiorum; Nos nihil vnquam potius in sapientia humana ducere innocentiâ & candore; Superbiâ contemptu nedum S. R. M. sed ne cuiuspiam alterius, nihil magis exitiosum putare. Ad nomen Regium tanquâ cœleste, ita mouemur, vt moueri par est ad nomen eius, qui loco Dei in terris est, qui imaginem Regis cœlestis in terris præfert. Si æquè vanus essem vt tu, referrem solennes Supplicationes, quæ pro sua Maiest. Sereniſſima Coniuge, & prole Regia, pro animabus Sereniſ. Benefa. nostrorum crebrò, candidè, & sincerè instituimus: referrem anno præcedenti institutum Oratorium iuuentutis Academiæ, quod vobis oculos effodit, cuius prima cura est, vt innocentes pueri orent, & tantò facilius exorent, quia innocentes, pro Maiestate sua, & quicquid eam propè attingit. Hic noster contemptus est scilicet Patres; Deum primo loco habere & venerari: secundo Maiestatem suam: quod tantò nos candidiùs aliquis facere meritò dicat, quia his annis,

quibus

quibus fœliciſſimè Maieſtas Sua huic Regno præeſt, nihil poſtulauimus adeò magni, nihil petiimus; & dato vno non perrexi-mus libidine habendi, & importunitate petendi, liberalitatem Suæ Maieſtatis fatigare. Id verò nobis in contemptus parte ſi imputatis? parcite: nouimus quid nos deceat, nouimus quid ſecuritatem noſtram; ſcimus quàm tædioſa ſit res poſtulatio & petitio aulica, quàm inuidioſa rei petitæ conſequutio. Sufficere arbitramur nobis paupertatem noſtram; quæ ſi inuidos veſtros oculos concitauit, quid fieret, ſi rem paulò lautiorem haberemus? Gaudete vos itaque, fruimini illa aura aulica; Nos priuatum & anguſtum decet, qui à Patribus accepimus, non cuiuis conuenire in luce illa Maieſtatis Regiæ verſari. Quid autem ego vobiſcum de contemptu Regum? dicite, an eſt quis à maximo ad minimum in hoc Regno, qui neſciat, quomodo à vobis tractentur nomina, diademata, imò corpora Regum? & vos tales audetis cum Academia innocentiſſima contendere de honore Regio? Debebatis ſcire antiquum illud; quamuis plerunque Principi delatio ſit grata, delatorem tamen ſemper odioſum eſſe & ſuſpectum, idque eò magis, ſi criminis eius notam habet, cuius alterum inſimulat. Literæ Sacræ teſtantur, Doëg Idumæum falſo accuſaſſe Achimelech & Sacerdotes rebellionis contra Saulem; obtinuit calumnia apud impium Regem; innocentes cæſi ſunt. Quid poſtmodùm? Calumniatoris filius, teſte Hieronymo, infert manus eidem Regi, detrahit diadema, & quod pater falſò confixerat Sacerdotes innocentes feciſſe, id malus filius verè præſtitit. Defendet nos Deus, non dubitamus, ab huiuſmodi delatoribus, contra quos clypeo Dauidico vti poſſumus: audi Ruſconi cum tuis, qui gloriaris in malitia, & potens es in iniquitate. Iudicet vos Deus, ſi iuſtitiam cogitauit lingua veſtra, annon potius ſicut nouacula acuta feciſtis dolum? annon Academiam ſuccidere conati eſtis, contemptum ei duorum magnorum in terra, Pontificis & Regis, obiiciendo? Dilexiſtis malitiam, iniquitatem, quà nos confidere arbitrabamini, quàm loqui æquita-

tem, quæ vobis ob oculos fuit, luceque ista lucidior. Dilexistis verba præcipitationis linguæ dolosæ, cum nos in fastigium Maiestatis Regiæ & Pontificiæ deducitis, indeq; contemptum obijcientes præcipites datis. Sic Psaltes Regius contra Doëg; Sic Academia contra vos eodem perículo, eodem casu. Vlteriùs autem: Deus destruat vos, & euellat de tabernaculo suo, qui speratis in multitudine diuitiarum vestrarum, & prævaluistis in vanitate vestra. Academia autem sicut oliua fructifera in Domo Domini florebit, quia sperauit in misericordia Dei sui.

A contemptu ficto venisti ad iniuriam commentitiam,

25. *Cum iniuria*, inquis, *Sacri domicilii, & Collegii S. Petri, à Serenissimo Rege Domino Nostro, Patribus Societatis in Vrbe hac, in Ecclesiæ & Reipublicæ bonum fundati & erecti.*

Noua prorsus hæc res & inaudita nobis, Collegium Patrum Cracouiæ fundatum à Serenissimo Domino nostro; non tantùm inaudita sed incredibilis, miramurque vos audere id suæ Maiestati imponere, quod purum & putum somnium vestrum est. Historiæ Sacræ aiunt, fratres septem persecutionem fugientes spelunca vna occlusos, aliquot annis dormiisse; simile quippiam euenit in Polonia. Patres enim plures, quàm quater vel quinquies mille, rerum successu lasciuientes, multis annis vigilando somniant, & pro vero asserunt, se Collegium Cracouiense à sua Maiestate erectum habere. Vladislaus Iagello ingenti solicitudine & cura summaq; liberalitate erexit Cracouiæ Vniuersitatem omnium scientiarum; Eandem posteri Reges, quisque sanctam eius voluntatem prosequuti, multis prærogatiuis cumularunt, tanquam vnicam filiam in deliciis habuerunt, tutati sunt. Magna enim execratione deuinxit D. Iagello posteros Principes, ne quid contra Scholam à se fundatam moueretur. Idem ipse Serenissimus Dominus noster paucis antè annis omnia priuilegia Vniuersitatis perpetua Regni Cõstitutione sanxit:

xit: & cum didicisset, vos Scholã moliri, seueriſſimè pro ſua Regia autoritate interdixit. Hæcque omnia vera ſunt, nõ in ſomniis acta; Vos tamen quid malum impudenter iactatis Collegiũ vobis erectum, vt deſtrueretur vetus, deſereretur, in nihilũ redigeretur artibus veſtris? Verbis Scripturæ vtar. Sit in habitationem erinaceis, noctuæ, & veſpertilionis, Veſtris artibus, in quã. Quàm enim proiectè, quàm miris modis ſolicitare iuuentutẽ ſcitis, non vt eam doctiorem ſed vt veſtra Collegia frequentiora ad ſpeciẽ faciatis non dicam ad præſens. Videlicet deſiit eſſe Collegium Iagellonianum, quod nudiustertius Profeſſoribus plus octoginta conſtans, quorum infimus cum optimo veſtrũ comparari poſſit, ſi phaleras demas, limis oculis aſpiciebatis; deſiit eſſe, inquam, vt veſtro Cracouiæ opus ſit? Parum vobis eſt repleuiſſe hoc Regnum nugamentis Scholarum veſtrarum, vt etiam Vrbem Regiam eiuſdem vanitatis contagione afficere cupiãris? Illi, qui ſapiunt profectò & gnari ſunt rerum ſeculi veteris iuxtà ac noſtri, minoris Collegia illa veſtra æſtimant, quàm Scholas olim oppidorum ab Academicis Præceptoribus habitas, ex quibus, Dij boni, quàm magni viri, quam admirandi prodiêre! Scilicet erant tum temporibus in precio literæ, amabãtur, colebantur, maieſtatem ſuam retinebant: veræ enim erant & ſine fuco. Nunc poſtquam vanitate veſtra coinquinatæ ſunt, poſtquam in anguſtum loci & temporis redactæ, poſtquam diſcipulos precatio quæritis, poſtquam eruditionem muliercularum auriculis & cuiuſuis de plebe commodatis, poſtquã ſine quæſtu rei faciẽdæ docetis; deſiêre literæ, deſiit eruditio, ſpecies virtutis pro re eſt, fucus pro veritate. Quid ergo iam vos obſecro tam magni in Vrbem Regiam inferetis, ſi Scholam, qualis Sandomiriæ, Ducle & Rauæ eſt veſtra, inferatis? quo enim illa fabulã Cracouienſis Collegii à cæteris veſtris differet, quam iidem Mimi, iidem agẽt Pantolabi? eadẽ methodo, eadẽ ratione, eadem arte conuc candæ iuuentutis per imagunculas, per ſolicitationõ matrũ, per cantilatio-

tilationem calumniatoriam de Academia, qua vos res vestras stare arbitramini. Iidem, inquam, agent rudes, iuuenculi, vnius Scholæ discipuli, alterius Magistri, audaciam hinc pro sapientia venditantes, tragœdiolas, declamationes, versiculos ab aliis ante triginta annos scriptos pro suis vendicantes, & rudi popello in scena exhibentes. Nam quod probrum fuit maioribus nostris, ingenuos pueros scenæ ludicris contaminari: id vobis honori & laudi, si Diis placet, ducitur. Putatis nempe, Patres, Poloniam ignorare, vos, cùm per totum Regnum habeatis annui reditus plus quadringentis millibus, tanto sumptu tamque insano Oratorem nullum, Historici Politici ne vmbram quidem, Semitheologastros Scholasticos aliquot, Philosophum sesquialterum, qui non dicere sed dictare duntaxat scit, habere? Sub horum verò vexillis & pallio aliquot millium gregem solis factionibus, practicis, captandis animis muliercularum, re augenda versari, meliores que se inquietare? Interim vt si ignari essemus moris vestri & virtutis, duo vertiginosi vestrûm per summam amentiam Academiam Veterem & Augustam perinde prosternere & Scholis exuere facile putant, ac Magistrum aliquem Scholâ Rauensi vel Duclensi propellere, Collegiumq; tale excitare suum, quale hic ad S. Mariam, ad S. Ioannem est? Nempe non esset illud, Basilicam Regiam fœdare ineptiis Scholæ, vt scilicet pueri Ecclesiam frequentiorē reddant, & nomina sua in marmore sculpāt Regio, vt pedore puleris Scholastici repleatur ædificium non ad hos vsus factū, vt ex Basilica delubrum, & Ecclesia Regia hypodidascalium fiat? Nam vt pro dignitate Collegium aliquot excitetis, Patres, nimiùm falsum est: quod enim ex nouioribus vestris bonum? quod simile illis primis, quorum coloni ex Academiæ gremio prodiere, viri gnaui, laboris & paupertatis patientes, solum honorem Dei & bonum Ecclesiæ quærentes? Nunc verò nimiù degeneraltis, nimiùm saturati estis, nimiùm vos rerum omnium copiâ fortuna blandiens implicuit; plus cōmodorum, voluptatum & rei habetis, quàm vt ad duram discendi primùm, demum docen-

docendi prouinciam piſtrinumque redigi valeatis. Colore ſolo falleris, & eo, quia nos calumniamini apud malè credulos, non putetis vos diu poſſe ſubſiſtere: color color eſt, quouis vento facile mutatur, alteratur, alienæ plumæ facilè excident, monebitq; aliquando cornicula riſum. Sereniſſimus certè Princeps eius prudentiæ eſt, quâ nouit, quid de veſtris ſtudiis, quid de viribus, quid de conatibus ſentiendum ſit, quid iuri, quid impotentiæ alienæ concedendum. Sed quouſque ego hæc? expergiſcimini itaque, & ſentire incipite, vos Collegium Cracouiæ nullum habere, niſi fortè illud, de quo olim Pſaltes: Beatum eſſe, qui non fuit in collegio malorum, qui in cathedra calumniæ & contumeliæ non ſedit.

24. *In bonum Eccleſiæ & Reipublicæ erectum* ais *Collegium* Vobis.

Gratulor ſanè. Polona verò Reſpublica benè habuit hucuſque ſine veſtra Schola Cracouiæ, & benè habebit, niſi aliam Rempublicam vobis imaginemini, cui aliquo modo benè eſſe poſſit à Collegio veſtro. Quo verò illa ipſa Reſpublica Polona melius habuit, dum vos impleſtis eam Collegiis? quo plures ei doctos dediſtis? imò quo plures verè pios? Nam extirpatio Hæreſium Sereniſſimæ Suæ Maieſtatis Pietati & Religioni debetur; vt vos gnauiter impudentes eſſe oporteat, dum eam vobis vendicatis, dum inſtar muſcæ quadrigæ inſidentis creditis à vobis illum motum & pulueremexcitatum eſſe: niſi quid turbatum forte à veſtris datum ſit abutentibus plerunque iis rebus, quibus boni nonniſi in bonum vti norunt. Vos ergo meliùs habere auctis Collegiorum veſtrorum prouentibus minimè dubito, Rempublicam auctiorem factam, nego. De Eccleſia non dicam hic apud nos: videmini enim eſſe inſtar prodigorum hoc tempore, qui cum nemini prodeſſe poſſint, tum ſibi minimè commodant: videmini, inquam, mihi, nedum Eccleſiæ, ſed ne Religioni quidem veſtræ doctos præſtare. Ante aliquot annos contra vos

vulgò agitatum: meliora quæq; ingenia à vobis in Religionem abripi, deseri Rempublicam, parentes filiis destitui. Nunc illos ipsos, quos vobis conciliatis, tales institutione vestra feciſtis, quales vobis nemo inuideat, nemo abreptos in Societatem conqueratur. Academicis enim illis floruiſtis; vestræ inſtitutionis ſubiecta quamuis delecta in re ſeria quid ſeriò præſtent, videmus: vt, è quibus magni Senatores eſſe poſſent, ſi in Academia inſtituti eſſent, ex iis vos in Religionem pellectis mediocres Ieſuitas habeatis; ingentis familiæ nomine velantes tenuitatem ſuam, & audaciam veſtram. Ne autem inanias vobis, Patres, dicere videar, conferte Ordinem veſtrum totum quantus quantus eſt, quique tanto conſtat non adeo diuiti Poloniæ, cum Ordine Prædicatorum, Minorum Bernardinorum, quantò plures doctos illi habent, quàm feruentes, ſolidos, vtpote vni rei intentos, præclaros Concionatores, Theologos, Philoſophos: conferte vobiſcum & cum eruditis viris illos humiles de quibus nihil ſentimus niſi magni & boni, qui à paucis annis quaſi ſucceſſores dati inſolentiæ veſtræ; quod vos deteriore odore infeciſtis, illi ſuauitate vnguenti bonæ conuerſationis, innocentiæ, humilitatis corrigunt & replent: illos inquam, quorum reformatrix fœmina cum veſtro autore Canonizata, quos nec aſpicere ipſi, nec intuitum eorum ferre valetis. Vos tamen ſoli ſcilicet Eccleſiæ & Reipublicæ nati eſtis, qui nihil minùs vnquam cogitaſtis, quàm his prodeſſe: Dum verò cum eiuſmodi iactatione in Academiam ruitis videre debebatis, ne vetus Schola, cuius merita erga Eccleſiam & Rempublicam præclara omnibus nota ſunt, fiat vobis lapis offenſionis: metuere debebatis, ne illa ſagina, quam cogitatis Cracouiæ inſtituere aliquot ſemimagiſtellorum, Coadiutorum, & Paterculorum gregis iuſti ſagina eſſe, & non Collegium detegatur; nullumque bonum aliud proferre, quàm vt contentionem veſtram, ſi quam habetis, reſoluat, prorſusque vos in deſidiam, quâ non caretis, abiiciat. Vellem ego aliquot verbis dicere quantum Academia noſtra boni Eccleſiæ,

quantum

quantum Reipublicæ præstitit; sed pauperis est numerare pecus. Per totum hoc Regnum amplissimum non reperietis Ecclesiam, non Senatorium subselliũ, non vllius Magistratus speciem, in quo non floreat institutio Academica: periculosaq; commutatio foret cum re, quam vos nunquam præstitistis, nec præstabitis, certæ & expertæ virtutis, fœcunditatis Scholæ Cracouiensis.

25. *Hinc occasionem datam tumultus & seditionis* comminisceris.

Quod vnde exculpseris prorsus ignoro, nisi è cerebro tuo. Putas te Lublini versari, Vilnæ, Posnaniæ, vel alibi, vbi Collegium habetis, vbiq; ex qualibet occasione leuissima tumultus luctuosi & periculosi oriuntur? Cracouiæ ego non dubito datam occasionem tumultus à vobis, si per vires licuisset, vel sià nobis acceptata fuisset. Non primum verò hoc est inuentum vestrum, neque nouum. Anni sunt elapsi sex, cum Posnaniæ nulla adhuc Schola, nulla iuuentus Academica esset; vestriq; Synagogam Sectatiorum demoliti essent & combussissent: sparsistis id ab Academicis Studiosis factum, ab iis, inquam, quorum ne vnus quidem Posnaniæ fuit. Tam estis exacti comminiscendi & fingendi artifices. Hem verò *tumultibus sanguinariis etiam causam datam.* Quicquid vos sanguinarii cogitetis & crepetis, nobis cum sanguine nihil nec fuit nec erit vnquam.

26. *Non contenti hoc Academici per Magistrum & Sapientem, vt vocant, Vniuersitatis voce alta excessionem iuuentuti à disputatione mandarunt.*

Hoc tu crimen vrges pro magno, nec tamen ita rem describis, vt fuit. Facta autem sic. Bedellus Vniuersitatis homo facetus, senex, nec aliâs magnæ auctoritatis, nullius certè mandato, sed vt vel risui causam daret, vel vt aliquid de suo Protestationi Academicæ adiecisse videretur, Vir simplex & minimè malus, dixit iuuentuti Academicæ, vt disputatione excederet. Ex musca hac quantum elephantem fecistis? Primùm Sapientem illum

produ-

producitis, vt si ex illis septem Græciæ octauus esset. Imprimis enim alius Magistrum quendam Philosophiæ submissum, qui iuuentutem euocaret: demum cum Philosophus ille nihil valeret iubendo, Sapientem submissum, abitionem Studiosis Academicis imperasse. Nostris ædibus ille Sapiens nugari solet & fabellas narrare; hunc salutare, illi silentium imponere; nec indignè vnquam ferimus. Vos quia verbulum dixit, vti delicati estis, offendimini? Vellem faciem hominis hîc, vellem vocem, vellem mores ad risum factos depingere; vt quisque vos adeò tetricos agnoscat, qui ab illo dictis iocosis offendamini, cuius amœnitate magni Senatores plerunque in Actibus publicis delectantur.

27. Sed verò *excessionem* Imperator ille histricus & Thales imperauit, & quidem *nomine Rectoris sub pœna Excommunicationis*;

Sub pœna Proscriptionis seu exclusionis à Schola debebas dicere. Sed esto & serio imperasset, & sub censuris imperasset. Tu Ruscoui, solis fabris cæmentariis insuetus, tantum audaciæ habes, vt hic dicas Rectorem Vniuersitatis excommunicandi facultatem non habere? Sed quia nomine omnium, qui symbola ad Protestationem contulerunt, loqueris, ignosco tibi ea lege, vt tuis mandatoribus & principalibus, hoc est, Patribus Societatis, qui hæc dictarunt dicas; Imperite eos & maligne hoc asserere, debereque aliquando ignorantiam suam & malitiam cum probro agnoscere. Malitiosè dico. Namquid ad Patres Societatis attinet, an Rector Academiæ Crac. habeat facultatem excommunicandi an non! quid ad præsentem Protestationem? An non est aliquis, cuius iurisdictionis est excommunicare, qui ducentis annis in hunc errorem non aduertisset? Sed postquam in calumniam omnem effusi sunt, quicquid eis in mentem venit veri falsi, ad propositum sine proposito, totum in miseram chartam contra Academiam effudêre. Malitiosè, dico, fecerunt

eo

eo enim animo iam pridem de iurisdictione Rectoria mussitant, vt obsequium Rectoribus iuramento à iuuentute adstrictum abrumpant, negotiumq; hoc pacto Magistratui Academico facessant, & solutam legibus iuuentutem facilius in casses suos trahant. Quis iam cogitare potest, quàm malè exuto sua autoritate Magistratu fenestra insolentiæ, seditionis iuuenibus aperiatur? Quamuis itaq; Rector non habuisset illam autoritatem, vos id propalare minimè deberetis, ne quid hinc deterius sequeretur, & vt vestra vitia vestrosq; errores taceri à nobis cupitis. Quàm verò imperitè & impudenter hac in parte Rectori detrahatis, ipsimet agnoscite. Iurisdictionem spiritualem qui à Rom. Pontifice habet, vel Episcopo loci, eum excommunicandi facultatem habere sciunt, qui elementa Casuum Conscientiæ discunt. Rectorem verò Cracouiensis Scholæ ea iurisdictione præditum esse, dum spiritualis persona sit, nemo huc vsque dubitauit, nemo ignorauit præter vos, scilicet indignè ferentes haberi id à Rectoribus Academiæ, quod vos in Collegiis vestris minimè habeatis. Sed enim voluendi erant Scriptores tum antiqui tum noui, & nonnulli quidem vestri Ordines, qui passim fatentur à Rectoribus Academiarum prærogatiuam excommunicandi haberi. At vos alii rei quàm literis & libris intentos, præsumptio & calor in rebus etiam planis decipit, eò periculosiùs, quòd cùm singuli vos Magistros Conscientiarum profiteamini, vniuersi tamen ita in re plana hallucinamini. An vobis ita consuetum non aliud tractare, non aliud dubitare, quàm habeatne hic Rex, hic Magistratus hanc potestatem, vt eo modo omnes à vobis pendere videantur? At enimuerò non haberet Rector iure communi potestatem illam, habuisset iure priuo, concessione Pontificis, vsu perpetuo, hocque sufficere debebatis vobiscum reputare, Patres ne fingere, vel impudenter aliquem iure suo spoliare dicamini. Non possum reticere id, quod nunc vulgatis, iam dudum vos inter iuuentutem Academicam sparsisse. Cracouiæ ali qui ante annum tumultum excitarant, cuius capita fuêre non-

nulli ex Scholis Patrum huc profecti: dum Rector officii sui arbitratus examinat factum, iuramento, metu Censuratum adigit iuuentutem ad prodendos principes tumultus, complices. Illis ipsis discipulis Patrum Iesuitæ aliqui ad S. Barbaram persuadent, non teneri eos obtemperare Rectori, neque iuramento, neq; Censuris adigi posse ad proferēdum quicquam de tumultu, maleque Rectorem agere, qui in tantum vendicet tumultum contra hominem Hæreticum excitatum. Hæc res inter Studiosos palam fuit, publiceq; à non vno coram iudicio narrata, nec eam Patres negare possunt, qui publicè, manifestè, non clàm id duntaxat asserebant. En quomodo iuuentutem instituitis? annon hæc seminia sunt confœderationum, conspirationum in Principem, tumultuum, dum Magistratus autoritate eleuata, licentiæ portam aperitis? cùm potissimùm quicquid vel minimum hac in parte iuuentuti conceditur, crescat in immensum, nec in sola Schola consistat, verùm etiam in ruinam & perniciem Reipub. & communis patriæ erumpat.

28. *Irritum conatum illum auocandæ iuuentutis à vestra disputatione* asseris vanissime, atq; vt pius es, *iusto Dei iudicio* id euenisse autumas.

Scilicet vt figmento tuo credatur per Poloniam, iuuentutem vobis fauere, vos quærere, optare, admirari & eiusmodi nugas meracissimas, quibus philautia repleuit. Non mirum esset profectò, si iuuentus Bedellum hominem parui momenti non fuisset sequuta; non mirum, si ei non obtemperasset, quem aliàs deridiculo habere consueuit; & tu id, Ruscoui, hominis leuitati tribueres, si bonus esses, potius quàm iusto Dei iudicio. Quòd si delirare libuit, etiam miraculo euenisse dixisses, vt eò facilius te omnes nugari animaduerterēt. Ego verò iusto Dei iudicio euenisse dicam contrarium, & vere; iuuentutem omnem ad voculam hominis haud magni precii excitam abiisse, præter illam, quæ scabellis impedita exitum non habuit, testata tamen quocunq;

cunque modo potuit, se ægrè tibi retentam. Falsum ergo quod dicis, nihili habitam autoritatem Magnifici Domini Rectoris, cum Bedelli, nullius iussu per iocum inuentutem euocantis, mandatum plurimi fieret. Cum mihi venit in mentem, vos coram principibus huius Regni viris, nil crebriùs & magis iactasse, quàm vnionem cum Academia, vt scilicet vnum corpus sub vno Capite essetis: nunc verò ita autoritatem Rectoriam adgredimini, ita fertis voculam vnius Bedelli, qui alias in Actibus vestris esset, si vniti essetis. Prorsus video verum esse id, quod ab antiquis nostris accepimus, Concordiam quidem inter Professores eiusdem conditionis difficilem esse: inter dissimiles conditione, quales vos estis, prorsus esse non valere: inter candorem Academicum, simplicitatem, & inter malignitatem, quam exeritis, ne cogitari quidem de ea posse.

29. *Deinde finitam disputationem* ais *in auditorum corona frequentissima, quam locus satis amplus capere non poterat.*

Putas, qui hæc leget, non dolebit se non interfuisse tam celebri Actui: qui hæc leget, inquam, nec sciet, quid rerum agatur. Nam qui sciet, ridebit vanitatem prostitutam, Vos scilicet per Poloniam more vestro spargere, magni quippiam fecisse, cum nihil omnino fecisse tis. Hem verò, disputatio vestra celebrata fuit in triclinio mediocri, & ducentorum vix capace, quem tu locum satis amplum dicis: in quo ad centum plus minus Iesuitarum fuit, tum familia D. Capitanei, & aliquot Canonicorum Cracouien. tum vestrates Studiosi aliquot, nostrorum septem vel octo, denium famuli aurificum, abenatorum, sartorum, pellificum, numero circiter decem. Hæc fuit tibi frequentissima & nobilissima corona; neque ego nugas tecum ago, sed rem ex nomenclatore, & vt numeratam habeo, refero.

30. *Præter alios verò commemoratos, infis, Magistrorum & Baccalaureorum honorifica præsentia.*

Cum diobolari aliqua & edentula anu mallem agere, quàm tecum, ita blatis, & ad singula si mouerer, tui similis nugator essem. Ex eodem itaque nomenclatore tibi indico Magistros, qui honorarunt vestram disputationem. Duo quidam Academiâ pulsi ob suspicionem non inanem certi criminis, vt ægrè nobis facere viderentur, prima subsellia vobis concedentibus occupauêre, vtpote qui fauore vestro crimen & Proscriptionem tegere vellent; vos præsentiam illorum pro Academicorum honorata præsentia venditaretis. Et hæc fuit honorifica, vt dicis, assistentia Magistrorum: atqui illorum ipsorum vnus aliquot diebus pòst in facinore, ob quod Academiâ pulsus fuit, deprehensus, nisi manibus familiæ elapsus esset, sua honorifica præsentia carcerem ornasset, metuendum, ne duriori spectaculo fuisset. Vana hucusque & non vera; Sequuntur falsa magis & calumniosa.

Alumni seu Studiosi Academiæ, ipsis benè noti, ad incrementum inchoati tumultus, & multiplicis iniuriæ, sæpius Theses Philosophicas & Theologicas, à portis dicti Collegii & Templi Sancti Petri violenter ac tumultuarie, iniuriosèq; cum scandalo Hæreticorum & Catholicorum auulserunt, lacerarunt, combusserunt.

Nimium obesæ naris sit ille, cui non innotescat, quid hæc sibi velint, quoq; animo dicantur. Singula percurro.

31. *Alumni ipsis bene noti.*

Quia falsum satis asserere non poterant Patres, incertis & generalibus verbis inuoluunt, ex quibusq; patet, non veritatem illos, sed commentum suum malè excogitatum, malè concoctum dicere. Illi ergo ipsis benè noti, nempe sibiipsis benè noti, non cuipiam alteri, vel certè Vniuersitati toti, quanta quanta est, cogniti,

vobis

vobis verò ignoti proculdubio. Si ita, qui scitis alumnos Vniuersitatis fuisse? qui asserere audetis eos fecisse, quos non nostis? quomodo hac in parte conscientiæ & fidei vestræ consuletis? quis vos vindicabit, ne calumniam puerilem & fatuam dixisse videamini? quid si figuli famulus abripuit chartam, vt eâ lithargyrum inuolueret? quid si pharmacopœi seruulus ad alium vsum? alumnum Academiæ dicetis statim fecisse, & quidem eò facilius, quia ad nominandum & demonstrandum autorem facti non adstringimini, nisi vt generali calumnia ab alumno Academię factum dicatis.

32. *Ad incrementum inchoati tumultus Theses auulsas* ais.

Etiamne incrementum? vt si de tumultu iam facto constarer, qui postmodum incrementum caperet; hoc verò incrementum cũ tumultu suo planissimum vestrum figmentum, & incrementum malignitatis est. Debebatis vobiscum reputare, tumultum rem capitalem esse, publicam, & debere omnibus de tumultu constare, quàm eius aliquis autor accusetur. Vos, cùm Cracouiæ de tumultu ne somniatum quidem esset vsquam, tumultus Academiam accusatis, qui nunquam fuit.

33. Hæc ego aliâs; nunc ad *auulsionem Thesium* venio.

Eam verò nemo hucusq; pro iniuria accepit. Publici quippe iuris sunt hæc programmata vel legentium, vel accipientium dum lecta sunt, vt loco auulsarum noua substitui passim moris sit. Vos verò noui Dictatores admirandam nobis Præturam hîc geritis, perduellionis & tumultus auellentem condemnatis. Albi Prætoris corrupti pœna est iure non adeo grauis, licet illud publica autoritate fulciatur: vestrarum verò Thesium, nulla autoritate affixarum, abreptionem non immeritò impunem quis credat: oportere vos deducere primò, quo iure adfixistis, quoniam iniu-

riâ refixas proteſtamini. Quærite verò iam (etiamſi aliquid iuris haberetis, quod vobis non concedo) ex Ordinibus Religioſis huius Ciuitatis, quoties diſputant, an Theſium affixarum refixione moueantur? an ad Proteſtationem eiuſmodi recurrant? an eo ſtatim tumultus aliquem inſimulent? & non potiùs vel lenitate, vel curioſitate alicuius factum prudenter diſſimulent? Vobis verò naturale eſt, qualibet occaſione tumultum inſinuare, idque iteratò & iteratò dicere; quòd ſi vires adfuiſſent, contra Academiam feciſſetis.

34. Sequitur *multiplicem illatam iniuriam Societati-nulſione Theſium.*

Ita ſuperbi facere conſueuerunt, rem nullius momenti pro iniuria capere, eamque cum ſuo faſtu comparatam multiplicare. Vnde vos Patres non multiplicem debebatis dicere ſed ſexcentuplicem, atque adeo millies mille multiplicatam. Quæ tamen illa iniuria ſit, Ruſcoui, tu nunquam ediſſeres, vt alio Cicerone hîc opus ſit. Ego verò illos, qui hæc veſtra abripuerunt, meritò feciſſe aio. Si enim hederam pendentem auellere cuiuis licet, ſi ea ibi pendeat, vbi vinum non eſt venale, neque eius vendendi facultas: profectò, qui hederam Theſium veſtrarum indicem Scholæ, Collegii, quod non eſt, nec eſſe poteſt, auulſit, non immeritò fecit. Loquebantur illę quippe Theſes falſò tranſeuntibus, Collegium hîc eſſe Patrum, eſſe Studium, eſſe Diſputationem publicam; loquebantur cum detrimento Vniuerſitatis. Non immeritò igitur eas puniuit, qui tanquam falſos indices ſuo loco tulit.

Hîc verò exaggerationes tuas, Ruſcoui, prorſus Rhetoricas & vrgentes rem quis non admiretur? ais enim

35. *Violente, tumultuariè, & iniuriosè abreptas.*

Dixiſſes aliquid amplius, ſed tibi verborum copia deſit, imò vltrà hæc non poteras quicquam grauius dicere. Violente chartam abreptam, eſt quòd indignetur aliquis, ſumma vi ſcilicet adhibita,

hibita, vt pote quòd illa fortior quolibet chalybe esset. Si fundamentum ædis columna à quopiam subuertatur, id verò violente fieri solet; chartam lacerari absque violentia commune est. Sed vos augere calumniam modo dicendi inconsueto volebatis: si aliquem inueniretis æquè fungum, vt vos hîc estis.

36. Eiusdem farinæ est, *tumultuariè*.

Aliquot millia hominum Ciuitatis agmine facto, vi armata aggressi sunt Theses vestras, & quisque illorum cum litera, syllaba, verbo, versu pugnauit, vt sese cuique obtulit alea prælii. Dicam quod res est, vt ingenuus sum. Transiens fortè, speciem huius tumultus vidi; tres pueruli, quorum natu maximus erat annorum sex, secum conferebant de charta Thesium vestrarum habenda, seseq; ad eas aggrediundas excitabant, nisi vnus eorum diceret, se vidisse vnum Iesuitam latentem ad postes scutica armatum, qua exciperet inuasores Thesium, remq; postmodum aduerti sic se habere: Vnus quippe vestrûm ad postes occultus stabat, pueruli ferula instructus, quâ seditionem illam auerteret. En vobis tumultum, quo nunquam maior à Cracouia condita extitit, in quo compescendo tantum adlaborarunt omnes Magistratus huius Vrbis, nec res componi potuit sine sanguine, cæde. Sed tu, ô bone Protestator, post exhibitos hos montes nobis, immemor mi (quod tibi creberrimè inter protestandum accidit) parturis murem ridiculum; post violentiam enim & tumultum, quanti capax esse potuit laceratio chartæ vnius, rem totam reducis ad simplicem iniuriam.

37. *Iniurioseq;* inquis *abreptas Theses.*

Iniuriosè ædepol dicis, tibique iniuriam facis hoc verbo in tantum à te detrito, & ornatui orationis tuæ, & veritati. Vt quid enim illum iniuriam aliter eloqui non vales, quàm vt iniuriam & iniuriam vocites: Scholæ vulgò habent, iniuriam quan-

quandam esse datam, quandam acceptam; hæc tua non data à nobis, sed à vobis accepta.

38. *Cum scandalo Catholicorum & Hæreticorum* subdis,

Si hic scandalum vllum esset, non aliunde proueniret profectò, quàm ex manifestatione facti: rei enim occultæ & ignotæ nullum est scandalum, & tantò magis, si ille, qui vulgauit rem, scandali nomine indigetauit. Hoc verò est quod feciſtis, cum rem leuem in tantum vulgaſtis & auxiſtis, vt ſi omnibus vobis caput perfractum esset. Esto verò, fuerit hoc scandalum, eius verò causam Academia non dedit, iure suo & defensione vsa, sed vos, qui ius alienum inuaditis, atteritis, abripitis. Putatis verò rem scandalò carituram, cum calumniæ manifestæ, contumeliæ & vanitates vestræ, quibus conficere Academiam credebatis, in publicum proferentur? Quoties enim hucusque mille scandalis hac in parte fores aperuiſtis, cum per cathedras, pulpita Ciuitatis apertè perplexè, directè obliquè, clàm palàm, innocentiſſimæ Scholæ honorem proſcinderetis tacentibus nobis, & nunc demum, cùm ferrum iugulo infigitis, criminis grauiſſimi accusatis, ad defensionem necessariam adactis. Creditis Ciuitatem hanc ignaram esse vestrarum artium? Cum enim ahâs crebro scandalo fuiſſetis, tum hic videns iniquitatem conatus vestri, cum pompam illam inchoati Collegii tanto apparatu cogitaſſetis, tanto sumptu inſtruxiſſetis, tanta vanitate ab aliquot mẽsibus deprædicaſſetis, deseruit vos Triumphum agentes, abhorrens à cogitatu vestro, quo aliud agebatur, aliud fingebatur, fingebatur religio & pietas, agebatur rei alienæ inuasio, occupatio. Vos interim pro consolatione, pro strepitu Scholarum, ad boatus tormentorum recurriſtis, quouis prudentiore secum recogitante, dare pœnas Patres Cracouiam conuocatos vna vice tot scandalorum, quod hucusque fecerunt.

39. Quid verò de his Thesibus actum, tu, omnium Orato-

Oratorum maxime exaggeras, *auulſerunt*? crimen. *lacerarunt*? ſcelus. *combuſſerunt*? facinus.

& vna charta quidem tot ſupplicíorum capax fuit, mi Ruſcoui. Non debebas tu dicere, combuſſerunt; ſed pro firmanda illa multiplici iniuria, aliquid de illis fecerunt: combuſtio enim non in probrum veſtrum facta fuit, ſed Triumphum. Nam cum exemplarium aliquot millia excudi curaſſetis, vt ſperabatis ſolennitatem diſputationis: poſtquam ſola ducenta expendiſtis, quod reliquum erat, Triumphali rogo faciendo à vobis impenſum eſt. Sed ego alicui nugari videor tecum, & te autore. Hucuſque calumniæ eiuſmodi, quæ plus ioci & puerilitatis haberent quàm noxæ; nunc atrociſſimæ & audaciſſimæ ſequuntur. Sed ô ſumma veritas, quàm magna eſt iuſtitia tua, quæ calumniantem ipſius ore conficis, improbitatemq; in caput improbi refundis, &, vt alii nocere cupiens ſeipſum in laqueum coniiciat, efficis! Si vnquam huius rei exemplum viſum, hîc certè, dum manifeſtò ignis labiorum veſtrorum, quem in tecta Academica conjicere volebatis, in vos decidit: & quod hucuſque vagis rumoribus ſpargebatur, vos nocendi eſſe auidos & calumniandi; hoc exemplo demum planum, manifeſtum, & extra omnem controuerſiam erit.

40. *Domicilium* itaq; *ad S. Petrum lapidibus ſæpè nocturno tempore impetitum ab Academicis.*

Admirandam patientiam veſtram! Contigerat aliquando puerum nobilem in vicina Academica æde verſantem, lapillum proiecciſſe in impluuium Patrum, ea re neminem læſum fuiſſe, nihilque actum, quod iura viciniæ afficere poſſet: quantas tum querelas, Deus bone, exciuêre, quas non accuſationes, gaudentes datam ſibi occaſionem conquerendi! Poterat quidem tum temporis (nam res à tribus annis circiter acta eſt) obiici Patribus, eos fouere in eadem domo iuuenes petulantes, qui iaculis confixerunt copulam D. Petri tum temporis recentem, in periculumque

lumq; adduxerunt, ne corruat, incidente pluuia inter tegulas æreas & asseres ligneos, mirumque id Patres potiùs curare debere, quàm vt iactu lapilli offendantur. Sed quia hæc ad nos non spectabant, vapulauit nobilis puer, seueriſſimeque prohibitum, ne quis vnquam in posterum iactu lapillorum in vicinia Patrum luderet. Quòd si ita Patres exarsêre olim ob iactum lapilli, quid iam non feciſſent? annon impleſſent vrbem eiulatibus, non cathedras querelis, annon asseruaſſent lapides illos, non attuliſſent in conspectum S.R.Mtis? Quid verò verbi est illud, *sæpius proiecti*? numerari debebant; si vnus semiuncialis tanti habitus, proferri conueniens erat, quid damni eis datum.

41. *Sed nocturno tempore*, scilicet vt calumniator hoc ipso se falsum dicere conuincat. Iuriſconsulti testem, qui aliquid se vidiſſe noctu & per tenebras dicit, non immeritò repellunt, pro falsoq; habent. Tu eiusmodi es, per tenebras vidisti, noctu speculatus es Academicos fundis lapides iacientes; addidiſſes (cum D. Doctore loquar) dormientes Iesuitas id duntaxat speculatos esse. Dormientes testes adhibes? verè tu ipse obdormiisti, qui in profunda versutia & malitia demergeris, cum hoc dicis.

42. Tandem *feneſtras aliquot iis violente & studio nocendi iactatis confractas* quereris.

Quid ad hæc? nisi falsa esse & improbè ficta, eoque facilius iactata à vobis, quia probationem effugiunt, cum circumstantiis locorum, temporum, qualitatis, personarum minimè discribantur, sed tantùm iactentur & spargantur. Feneſtras verò seu specularia confracta libenter à vobis dici audimus; habemus enim hinc magnam occasionem agendi contra vos, cum non exigua parte Ciuitatis, qui bombardarum gemitibus maiorem partem vitrearũ in vicinia loco emouiſtis, conquaſſaſtis. Confractæ vobis feneſtræ? Non tantùm vobis, sed vicinis ferè omnibus, vt cõmunem iacturam leuiùs ferre deberetis. Quæritе ex vicinis veſtris;

ſtris, quotquot ſunt, an Scholares illas vitreas confregerint? ſi annuent, habebitis teſtimonia virorum proborum, quibus conuincatis nos. Sed ego probè ſcio, illos dicturos, Ieſuitas dum impetitè, importunè maiora tormenta in anguſtum platearum deducta explodunt, non tantùm feneſtras confregiſſe, ſed etiam ædiũ fundamenta loco emouiſſe. Ita dicent herculès viri probi & animum calumniandi non habentes, Vobis interim egregiis Religioſis errorem & factum veſtrum in calumniam alienam conuertentibus.

43. Sed vt figmentum auges? *lapidibus violente iactatis*, quod verbum ita detriuiſti tua Proteſtatione, vt iam vix vllum habere videaris, cui potiùs calumnias tuas, veritate tamen ita volente, ineptiùs inniti velis. Catapultis, puto ego, balliſtis, ingẽtis molis lapides immiſſos in veſtra tecta pluiſſe, omniaque pertudiſſe, aliquem veſtrûm interemiſſe, vnde ille animus nocendi colligatur; quin imò tumultum in Patres excitatum, lapidum vi promotum. Hæc verò tam vera ſunt, quàm tu tibi conſtas, cum ea refers. Equidem diligenter ſpeculantibus, vtrum vel vitrum in veſtrarum ædium feneſtris confractum eſſet; nullum prorſus tum viſum, idq; eo factum, quòd præuidentes tonitrua bombardarum eis nocere poſſe omnes vel mouiſtis loco, vel aperuiſtis, vt illa clades confractionis à vobis tranſierit ad vicinos ignorantes, quo pacto vitreas ſuas à bombardis veſtris tueri deberent. Dic iam ergo Ruſcoui, feneſtras confractas ab Academicis, quæ à vobis calumniæ intentis facilimè confringi poterant: dic confractas à nobis, quas ipſi confregiſtis. Sed vt calumniæ tuę & falſitatis ſummum apicem conſequaris, dic confractas è platea publica, quæ omnibus plateam publicam tranſeuntibus integræ prorſus viſæ. Multiformem ego calumniam audiui, viti eã, qualem hîc machinari eſtis, & quidem confractam, nunquam audiui hucuſque. Poſtquam viderunt noſtri Proteſtatores ſibi non ſuccedere commenta de lapidibus iactis, de feneſtris fractis; relapſi ſunt ad antiquam cantilenam.

44. *de Theſibus valuis Eccleſiæ affixis per Academicos auulſis.* Sed quia hoc leue videretur, miro artificio (vt ipſi putant) Criminationem augent, perfrictaque prorſus fronte exoticum & inauditum neſcio quid ſceleris in Theſium refixione comminiſcuntur. Vt verò dicam, quod veritas eſt, nemo in Academia ſcit, quis, cuius iuſſu fecerit id, quod queruntur; ſíque detuliſſent, accuſaſſent, ſuâ pœnâ non caruiſſet. Oro vos Patres, cur non indicaſtis? cur non detuliſtis autorem facinoris potiùs, quàm ad fædas huiuſmodi Proteſtationes deuolueremini? Factum à vobis eſſet, quod à viris probis fieri conſueuit, qui ab hominibus alieni iuris offenſi primùm adminiſtrationem iuſtitiæ petunt; ſi dominus ſuperior eam facere recuſarit, demum accuſandi eius facultatem ſe habere arbitrantur. Idem ratio naturalis, idem omne ius à nobis requirit. Porrò ſi quis dominum reum faciat facti, quod eo inſcio puer, ſeruulus, diſcipulus fecit, calumniatorem illum & inſigniter malignum eſſe oportet. Quis iam hîc probitatem veſtram, Patres, quis cãdorem, quis animum, quo hæc funditis, non perſpiciat? Feciſſem pueri id quod dicitis, feciſſetis, vos id quod vobis incumbebat, accuſaſſetis: niſi vapulaſſent, demum differendi erant Proteſtationibus famoſis Academici. Sed vos capita Academiæ per inſaniam ſummam petere vultis crimine puerili, & quidem falſo, probè ſcientes, duntaxat id quod fingitis nunquam vos præſentes contra præſentes pueros noſtros probaturos; à remotis autem & malè credulis veſtris artibus faciliùs fidem commentis & calumniis veſtris habendam. Age ergo, Proteſtator, Theſes abreptas iterum queraris. Iam reſpondi, nugas eſſe. Sed tu rem auges.

45. *Cum altiori loco affixæ fuiſſent, quodam inſtrumento ferreo impetu facto illas abſtraxerunt.* Prorſus inſcitus & rudis commentator es. Quid malùm illius ferrei inſtrumẽti eſt? ariete, balliſta, ſcorpione, catapulta, impetu facto Theſes abſtraxerunt? neſciebas nominare illud; nam ne Vitruius

tius e iusmodi habet, sed à Mathematicis Cracouien. excogitata est machina ad Theses vestras auellendas. Quantus terror, putas, Ciuitati fuit, & debebas scribere, cùm seditiosi plus mille molem illam ferream mouerent ad postes ædium S. Petri, vt Theses adimerent. Vides tuam imperitiam & nugacitatem, vtque magis videas, cum vos terrorem huius instrumenti deprædicaretis, inquisitio sedulò habita, quodnam genus instrumenti illud esset, quod centum quinquaginta Iesuitæ conuentu facto nec describere neq; nominare latinè potuerunt: tandem compertum, vncinum ferreum puerulos adhibuisse, quo vulgò mulieres ex cisternis Ciuitatis aquam capere solent. Equidem, Ruscoui, hæc ita referebant mendici illi, qui ad postes S. Petri desident, ita nominabant instrumentum; Tu si nominasses, metuebas ne deridiculo fores.

Demum auges atrocitatem facti falsitate, qua sub hoc Sole nulla impudentior & virulentior magis, tùm inepta & sese prodens.

46. *Hoc non contenti, alias Theses auulsarum loco fortius affixas maiore vi & impetu agressi, luto ac sordibus conspersserunt, tanta violentia conati eas auellere, vt etiam in ea violentia lapidem è templi interioris pariete tumultuarie extruserint, alioqui valide adhærentem muro & bene impactum, cum magna Dei inprimis, Sacrificii Missæ, Sacri loci, Regis Sereniſsimi, iniuria & contemptu.*

Maledicat vobis Summa veritas, parietes dealbati. Ego credo, vos calumniarum lernam alicubi reperisse, & ex ea nocentissimas qualq; delegisse, quibus Scriptum hoc infarciretis & Academiam impeteretis. Excœcauit vos, qui hæc vobis instillauit, Princeps mendacii, excœcauit, ne ea videretis prorsus, quę manifestò falsa & ficta à vobis vel pueri aduertent. Ab Athanasio olim Magno occisum Arrenium, & vim illatam mulier cu-

læ Arriani calumniati, rei veritate euidenter detecta opprobrium calumniæ retulêre. Idem vobis oppidò fiet, qui contra lucem, ipſam facti euidentiam & communem hominum notitiam hæc ſpargitis. Loquimini iam vt cœpiſtis.

47. *Alias Theſes auulſarum loco fortius affixas maiore vi ac impetu aggreſſi.*

Comparas poſtremam vim & impetum cum antecedentibus, maioremque aſſeris, vel hoc certè nobis explicabis: nam iam ſecundò hanc cramben coquis. Dixeras ergo priùs, violentè, tumultuariè, iniuriosè auulſerunt, lacerarunt, combuſſerunt: nunc maiore vi & impetu aggreſſi quid fecerunt? luto & ſordibus conſperſerunt. Dii vos magni & minuti, Patres, quanti nugatores eſtis! Sed verò non hîc terminus.

48. *Magno impetu*, inquis, *aggreſſi & auellere conati lapidem extruſerunt.*

Qui hæc attentiùs leget, videbit proculdubiò, maximè qui affixas Theſes, & locum lapidis (quem vos ipſi extruſiſtis) conſiderabit. Cur, rogo, vos omnium mortalium optimi & innocentiſſimi, ſubiicuiſtis hîc, cui rei affixæ erant Theſes? vt ſcilicet aliquis ſecum reputaret, affixas fuiſſe lapidi extruſo, nam ſi poſtibus affixas dixiſſetis, minùs efficax eſſet illa veſtra calumnia, de turbato Miſſæ Sacrificio, poſtibus plurimùm à loco confluxus populi, & celebrationis Miſſæ remotis, illa verò de lapide auulſo exoleſceret. Poſtibus ergo ligneis loco alto extra Eccleſiam ad quinque cubitos à terra Theſes adfixiſtis, id negare non poteſtis, manent enim etiam nunc integræ, adglutinatæ tabulæ, quam cum poſtibus confixiſtis. Producamus iam in proſcenium crimen noſtrum, & veſtram calumniam, cuius vos ita fabulam agere inſtituiſtis, vt primas partes eius obtineret accuſatio noſtri ad Sereniſſimum, quaſi nos ſuum Regium ædificium inuaſiſſemus; ſecunda, criminatio Hæreſis, quaſi nos deteriores Sectariis, & Sacrificium, & locum Sanctum contempſiſſemus; poſtremas

stromas habere debebat odium nostri per totum hoc Regnum. At ex hac comœdia contrarium quid habebitis, cum in ea libido fingendi & calumniandi ostendent, Vos omnium mortalium summè improbos & malignos esse. Pergamus autem. Quis ille impetus fuit, quo adgressi sunt Academici Theses, sex vel quinque cubitis à terra distantes? vel gigantea statura illis hîc opus fuit, vel tibi aliquo ferreo instrumento, quo illas aggrederentur. Tandem autem magno impetu auellere conati scilicet à postibus; id autem factum postibus immotis cardine, quod verum esse testabuntur illi pauperes, qui ad apertas fores sellulas suas collocarunt tum temporis. Iam confice figmentum tuum de lapide extruso. A postibus auellere conati sunt chartam extra Ecclesiam, & extruserunt lapidem in interiori pariete, postes non mouerunt cardine lapidem tamen intra Ecclesiam extruserunt? Extra Ecclesiam stantes chartam discerpere tentabant, & intra Ecclesiam è pariete aliquot cubitos à postibus distante, ingentem lapidem extruserunt. Scilicet id, quod nemo vsquam mortalium somniauit, hominem alibi existentem alibi operari, demum nouo miraculo euenit? Scilicet vos ebrios sed non à vino, quin potiùs à poculo eius, quæ sedet super bestiam coccineam, datque superbis bibere de calice mysterii sui, lapis iste de pariete clamat. Arriani calumniatores Athanasii mortuo manum abscideruntdicentes eam ab Athanasio præfectam, Vos lapidem loco emotum circumfertis, impudentissimè iactantes à nostris extrusum. Sed autem, Ruscoui, *lapidem* firmissimè *impactum*. Debebas erubescere hæc proferre, qui Procurator ædificii illius es, tam segniter te ad operas artificum aduertere, vt lapides ad chartam amotam sequantur, nec alia vi opus sit ad mouendum ædificium illud, quàm quæ in charta laceranda adhibetur. Vellem ego te audire Historiam facti huius, causas, & rationes edisserentem, profectò diceres (vt non malus es) te scire illum quidem lapidem aliâ causa emotum: sed Patres in Concilio ita iussisse te protestari, dicere eq; id quod falsum

falsum tu esse sciebas. Sed si illi Patres lapide nos conficere putabant, non vnum duntaxat afferre in medium debuissent, sed plurimos, qui intra vnam hebdomadam diuersis partibus Ecclesiæ exciderunt, cum tremeret tota Basilica illa, & rimas duceret à Thesium abreptione. Sed veritas secus se habet: cum enim vos ad octo muralia tormenta sub ipsum templum induxissetis, eaq; imperitè oneratis, explosissetis, non tantùm ædificio vestro, sed vicinis circumquaque causam extrusionis multorum lapidum, imo ruinæ dedistis. Multi hac de re conquesti sunt apud Proconsulem Cracouien. sed inter multos vir nobilis, qui videns domum suam concuti, tremere, & ruinam minari, metuens ne quid ei deterius eueniret à bombardis vestris, iussit tormenta in forum producta abduci: vos hac occasione gauisi, ea sub ipsum templum deduxistis innumerisq; vicibus explosistis. Interrogate Copulam illam vestram, dicet vobis, dum fulcimenta adimetis, quàm bene à vestris bombardis habuerit: interim nos lapide vno conuincere apud S. R. Maiestatem vultis, qui de sumptu ingente & Regio, lasciuia & petulantia ludos facitis.

49. *Postmodum 17. Iulii, dum in Ecclesia SS. Petri & Pauli inchoata esset disputatio Theologica.*

Iam tertiò magna nomina vocas ad vanitatem, quæ vobis consuetudo in re ancipiti & periculosa, vestra vitia magnatum titulis velare? Quodque agyrtæ & circumforanei Medici solent, quam reputationem habere non possunt artis nomine, eam testimoniis & diplomatis pictis diuersorum venantur: idem vos facitis; & vellem equidem vobis id quamoptimè cedat, nisi eo in perniciem alienam vtamini: Vtinam vani sitis vobis solis, vtinam confidatis (quod nec Christiani, nec Religiosi est) in potentia humana; vtinam vel Seiani apud omnes Principes dicamini: nostrâ nihil interesset, quicquid dicatis, scribatis, faciatis perperam venandi fauoris humani ergò, dum nos quietè à vobis viueremus. Sed cum magnos vestros, vt putatis, in terrorem & damnum

damnum alienum accersitis, videre ne mundus, quem specie contemptus, vtraq; manu prensatis, vobis illudat aliquando, incidatisq; viri Religiosi in foueam, quàm prudentes aulici metuunt & declinant. Nunquam quippe alienum infortunium quæsiuit vllus sine periculo sui, dum illud quæsiuit gratiâ vel irâ hominis: Vos ipsi vobiscum numerate, quot procellis, quot fluctibus iactati estis, non aliunde ortis profectò, quam ex illa gratia magnorum, quâ vos stare arbitrabamini, quàm ex fœlicitate vestra. Vnde non est, quod nobis in posterum objiciatis Illustrissimos & Reuerendissimos, quum nos absque illis securius stare & viuere arbitramur, dum modò eis reddamus id, quod eorum est, honorem, obsequium, & reuerentiam.

50. Veruntamen quid tu de posteriore disputatione? *eam habitam in præsentia Illustrißimi & Reuerendißimi Episcopi Laodicensis, Suffraganei Cracouiensis Illustrißimi* D. *Capitanei Cracouiensis, aliorumq; Canonicorum Ecclesiæ Cathedralis Cracouiensis.*

Miror ego, quòd hos Canonicos saltem Illustres non dixeris, nisi eò feceris, quòd paucissimi adfuerint. De reliquo auditorio planè est te fingere & nugas meras agere; nam præter hos nemo illi disputationi adfuit, nisi mulierculę aliquot, nõ Studiosus, nõ Magistellus præter illũ, quem tibi suprà dixi, non Religiosus, omnib. à nugis vestris ad deuotionẽ Patrum Discalceatorum cõcurrentibus, insignemq; desolationẽ in Ecclesia atq; adeò Disputatione vestra relinquentibus. Propior res fuit miraculo; nam cũ impudẽtes, vt soleris, vulgassetis; Academicos vi impedituros Disputationẽ, vt vestra cõuinceretur impudẽtia, nemo vel minimus ex Academia adfuit illi Actui, prętęr eos, qui Protestationẽ detulêre.

51. Tum relaberis in tua antiqua protrita, putida, *Occasione Congregationis Prouincialis, quæ tum finem accipiebat, & non aliam ob causam Disputationem institutam.*

Inter hæc tamen vt ostendas te falsum dicere, ponis Rectorem Reuerendum (si Diis placet) Collegii S. Petri. Næ tu impudens es! quot Reges sunt in hoc Regno? quot Scholæ Regiæ? quot Academiæ? quot Collegia in hac Vrbe, vt alium Rectorem mihi pingas præter eum, qui est in Collegio Vniuersitatis? Vides hæc de sola re vobiscum agi posse acriter & meritò inuasoribus honoris alieni, vides pœna falsi vos teneri, qui Rectores & Collegia ficta spargitis, vides te occæcatum prorsus cum tuis blatire id, quod velles esse, quod tamen non esse in rerum natura & omnes sciunt, & tu ipse excusas. At mihi venit in mentem, Collegia varii generis haberi in hac Vrbe, sartorum, sutorum, iisque Rectores suos esse: si ita sentis, abi, vicisti. Reliquiæ Protestationis tuæ facilè euerti possunt.

52. Quòd *Academici venerunt aucto suorum numero*: puta tanto, quanto possent facere tumultum, & sustinere accersitu à vobis satellitium? Sed enim subdis, *noua Protestatione turbarunt*. Hoc verum est. *Exclusione auditorum per Sapientem.* Hoc falsum. *violantes pacem publicam & immunitatem loci Sacri & Disputationis quietem &c.* Videte, quantilli Patres quanta verba funditant, quàm ex parua nubecula ignis, grando iterum prorumpit, imò fulmina contemptus Dei, Sereniſſimi Regis, scandali auditorum, ex eo quia Academici contra Iesuitas protestati sunt! Te equidem, Rulcoui, iampridem egressum Scholâ non miror oblitum esse, quomodo illationes & consequentiæ faciendæ sint: at Patribus tuis dices, iam dudum conuictos esse nugacitatis, calumniarū, contumeliarum, vt eis hæc tam atrocia nullo fundamento innixa credantur. Scirent illud fabulatoris, Poetam semper præsumi Poetam esse, atq; adeò versus & figmenta scribere. Et scilicet de Thesibus vestris labor superis, ea cura quietos sollicitat.

Epiphonema Protestationis horrendum esset, nisi secundò in Protestationem veniret. Nam vos cùm non satis haberetis calumnia-

fumniatum, quibus Scriptum infarciretis, quas acriore putabatis, eas geminastis & publicastis.

53. *Magna occasione per eos data ad seditiones, & tumultus, & cædes*, inquis Suspendo votiuam tabellam Ioui Liberatori; nam hucusque tumultus excitatos & factos aiebas, nunc ad te rediens, tantùm occasionem datam conquereris. Rogo te autem, quo loco, quo tempore species vlla tumultus à te confícti visa? quis audiuit ab vllo huius Ciuitatis incola de tãto malo? quid Magistratus egit, dum tantum incendium seditionis inter Patres & Academicos glisceret? Atra bile laborantes, cum soli sunt, maximè existimant, se à militibus circumdari, turbari, agitari; eos pauent, clamant, accersunt in auxilium vicinos. Id vobis euenit, Patres, planissimè; nam cùm deserti essetis à tota Ciuitate in pompa D. Ignatii, cum in Disputatione habita ad S. Petrum vix quadraginta auditores haberetis, tùm temporis tamen tumultum vobis fingebatis, armatos circumstantes imaginabamini. Sed id dicitis fortè, quod volebatis videre, cuius occasiones non leues dabatis, vt scilicet sic res transuersum acta inter vos & Academiam ad concordiam speratam deueniretur, & vt Academici abuti iuribus suis viderentur, neq; vos turbarent in posterum. Quæ omnia præuidit prudenter Magistratus Academicus, & præuidet etiam nunc, si cum vestro Collegio standum est, omnes huc tumultus Vilnenses, Lublinenses, Posnanienses, transferendos. & Patres nihil acturos, quàm suam innocentiam semper testaturos, tumultusque causas in Academicos ita relaturos, vt nũc tumultus nequaquam facti eos accusant, vt vitra, quæ ipsi confi egêre lapides, quos ipsi extrusêre, sine omni pudore ab Academicis extrusos asserere audent. Vtinam vobis Patres, aliquando verecundia sit propitia, vtinam discatis, homines in hoc Regno non posse clàm esse improbitatem vestram. Ad tumultũ redeo. Tumultuata est iuuentus nostra ipsa die; frequentissima enim in Ecclesiam B. Michaëlis Patrum Discalceatorum confluens, ad Deũ preces ardentissimas fudit, vt à Ciuitate hac luem

morbi, ab Academia criminatorum auerteret perniciem. Equidē exaudita est oratio innocentum pro parte, vobis in Protestatiuncula vestra ita confusis, turbatis fingendo, vt quid quorsum, quomodo dicatis, prorsus nesciatis. Cum enim excœcati, Academicos Rigenses putabatis vel Gedanenses, & quibus telis vti consuestis in homines Hæreticos, cum exiguo nunc successu iis cōtra nos vires experiri voluistis; improbè sanè, cum iuuentutem tumultus accersitis, certè eò quòd ad ornandum diem Festum B. Teresiæ solennitas spectando apparatu frequentissima concurrisset, quòd vocibus festiuis implesset Ciuitatem, quòd ignibus artificiosis exornasset Triumphum. Tumultus is erat, sed qualis in cœlo laudantium Dominum, feruentium charitate æterna: voces illas gestus, applausum, feruorem expressit amor Sanctæ & pietas candorq; Religiosorum Discalceatorū in Scholam hīc: Vobis interim lætitiam communem & sanctam pro tumultu accipientibus, & malis oculis probitatem alienā aspicientibus. Hæc vobis occasio ad cędes data, hęc ad perturbationem pacis priuatæ & publicæ, hæc insuper ad famosam Protestationem, in qua de tumultibus dixistis id, quod fecissetis, nō quod nos vt quam cogitauimus.

Poteram quidem breuiùs Protestationem vestram perstringere, & tribus verbis respondere; quicquid dicitis in ea, falsa, calumniosa & inania esse: sed quia scio eam quoquo versus per Poloniam sparsam habituram suos commentatores, interpretes ex Ordine vestro, ideò vt ne ei genuina & sua propria deesset interpretatio, hic eam dispungere & notare breuissimè volui. Quòd si aliquando acriùs quippiam dictum à me quàm vellem, id extorsit defensionis necessitas. Patribus vt ledico dicto Beati Hieronymi. *Benè, quòd malitia non habeat tantas vires, quantos conatus; perierat innocentia, si semper nequitiæ iuncta esset potentia, & totum quicquid cupit calumnia, præualeret.*